

ГЛАС

ЛИСТ РЕПУБЛИЧКОГ
ФОНДА ЗА ПЕНЗИЈСКО
И ИНВАЛИДСКО
ОСИГУРАЊЕ

ОСИГУРАНИКА

ТЕМА БРОЈА: У 2024. години Фонд ПИО пословао је са суфицитом од 8,3 милијарде динара. Уз два редовна увећања пензија од 14,8 и 10,9 одсто, више од 90.000 пензионера користило је и неки од видова друштвеног стандарда

КОНТАКТ ЦЕНТАР

Радним данима
8-15h

0700/017-017

по цени локалног позива

011/3060-680

за позиве са мобилног
телефона и из иностранства

У 2024. СУФИЦИТ 8,3 МИЛИЈАРДЕ ДИНАРА

ИЗДАВАЧ: Републички
фонд за пензијско
и инвалидско осигурање

ДИРЕКТОР:

Реља Огњеновић

РЕДАКЦИЈА:

Милена Јовановић

Париска бр. 9,

11000 Београд,

011/2030-742

e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ:

011/2030-743

011/2030-744

ШТАМПА:

Штампарија

ЈП „Службени гласник“

Београд

ОГЛАШАВАЊЕ:

011/2030-743

Рукописи и фотографије

се не враћају.

Електронско издање:

www.pio.rs/glasosiguranika

Усијана деценија

Година је почела најтоплијим јануаром у историји, са просечном температуром ваздуха на површини од 13,23°C, што је изненадило и климатологе. Фебруар је прошао без рекорда, али је и даље био трећи најтоплији икада. Тренутну утеху пружио је податак да је то први нере-

кордни месец од јуна 2023, с тим да је у овогодишњем фебруару обим глобалног и арктичког морског леда био на најнижем нивоу од када се врше мерења. Овај месец је био први по још нечему неславном – широм света догодило се 12 олуја са именом, што је поставило нови месечни рекорд свих времена. Иначе, имена се додељују тропским и суптропским циклонима чија је стална брзина ветра већа од 61 км на час, а именују се ради једноставније комуникације између прогностичара и јавности у вези са упозорењима. Називи такође имају за циљ да смање забуну у случају једновремених олуја у истом басену.

Температура у марту ове године вратила је тај месец на стартну позицију и изједначила га са најтоплијим мартом у историји, оним из 2024. Неочекивани рекорд на почетку године и наставак без већих осцилација може, кажу научници, навестити и више температуре током године него што су неки од њих очекивали. Према Глобалном годишњем прегледу температуре Националних центара за информације о животној средини (NCEI), постоји шанса да ће 2025. бити рангирана као најтоплија у историји.

И година иза нас била је најтоплија од 1850, потврдила је Светска метеоролошка организација (СМО) на основу шест међународних скупова података о глобалној температури. У 2024. имали смо глобалну просечну температуру од 15,10°C, односно за 0,12°C више него у претходној, такође рекордној 2023. А и она је била топлија од претходне и, укратко, последњих десет година заузима првих десет позиција у изузетном низу рекордних температура. Односно, период 2015-2024. најтоплија је деценија у историји.

– Климатска историја се одвија пред нашим очима. Имали смо не само једну или две рекордне године, већ читав низ од десет година. Ово је праћено разарајућим и екстремним временским приликама, порастом нивоа мора и топљењем леда, а све је потакнуто рекордним нивоима гасова стаклене баште због људских активности – рекла је генерална секретарка СМО, Селест Сауло.

Само у прошлој години широм света забележени су бројни екстремни догађаји, укључујући топлотне таласе, поплаве, суше и шумске пожаре. Бујице су изазване интензивним, у неким случајевима рекордним падавинама: у Калифорнији у јануару, земљама Персијског залива у априлу, или у Шпанији и Немачкој где је у поплавама настрадало 258 људи. Европа је током целе године била под утицајем низа падавина, као што је олуја Борис у септембру, која је донела рекордне кише и велике поплаве у централним и источним регионима.

Било је и бројних топлотних таласа који су обарали националне или локалне рекорде, углавном у југоисточној Европи, Африци, Блиском истоку, деловима Америке, као и екстремних суша посебно у Централној и Јужној Америци и на Медитерану. Суви услови су погодовали пожарима који су најтеже погодили Америку. Према истраживању које је спровела специјалистичка консултантска кућа „Окера“, овакви догађаји су у последњој деценији утицали на животе око 1,6 милијарди људи и створили економске трошкове веће од годишњег БДП-а неких земаља.

Штете од климатских промена тек ће коштати глобалну економију процењених 38 билиона долара годишње до 2049. године, упозорили су немачки истраживачи у студији објављеној у часопису „Nature“, најцитиранијем научном часопису на свету. И то ће, како тврде, бити само зачетак економских трошкова проузрокованих климатским променама и континуираном неактивношћу док се нације препиру око тога ко ће преузети рачун. Први на удару биће пољопривредни приноси, инфраструктура, као и продуктивност рада.

Извесно је да прилагођавање климатским променама изискује велике трошкове, али и да неактивност такође кошта. Закључак је да свет чека немало искушење, у коме ће, парадоксално, највише патити земље које су најмање одговорне за климатске промене, јер су оне такође и са најмање ресурса да се прилагоде њиховим утицајима.

М. Јовановић

РЕЉА ОГЊЕНОВИЋ, ДИРЕКТОР РЕПУБЛИЧКОГ ФОНДА ПИО

У 2024. суфицит 8,3 милијарде динара

Током целе 2024. године из Фонда ПИО су стизале добре вести о финансијским резултатима, што је потврђено и Завршним рачуном РФ ПИО за 2024. годину.

– Управни одбор Републичког фонда ПИО усвојио је данас Завршни рачун Фонда за 2024. годину. Као показатељ нашег рада је остварен суфицит од 8,3 милијарде динара. Ако узмемо у обзир да смо имали два пута повећање пензија у 2024. години, од 14,8 и 10,9 одсто, тај резултат је далеко већи. Први пут после 2015. године имали смо и повећање броја пензионера од 0,4 процента. Повећали смо давања за друштвени стандард корисника пензија на 1,2 милијарде динара, што је чак 77 одсто више у односу на 2023. годину. То нам је омо-

Реља Огњеновић, директор РФ ПИО

гућило да више од 90.000 пензионера искористи неки облик помоћи који Фонд пружа: бесплатан одлазак у бање, пакет солидарне помоћи или учешће на олимпијади пензионера, коју организује Покрет трећег доба Србије. На све ове начине

потрудили смо се да наши пензионери живе боље – истакао је након седнице Управног одбора РФ ПИО, директор Фонда Реља Огњеновић.

Како је навео, веома је важно и то да неколико година уназад, укључујући и 2024. годину,

Државна ревизорска институција има позитиван извештај о раду Републичког фонда ПИО. Без неправилности у раду, без сугестија и препорука за даљи рад. То је озбиљан показатељ, нагласио је Огњеновић, да менаџмент Фонда ради исправан и добар посао, да се бори за наше пензионере, да је Фонд стабилан и да свој посао обавља у складу са свим законима и процедурама.

– Хвала свим пензионерима и грађанима Србије који верују у своју државу, који верују у свој Републички фонд ПИО, а ми ћемо се трудити да се у наредном периоду још више, још јаче и још брже боримо за бољи живот наших пензионера и за боље услове живота свих грађана Србије – нагласио је Реља Огњеновић, директор РФ ПИО.

Г. О.

ОДРЖАНА СЕДНИЦА УПРАВНОГ ОДБОРА ФОНДА

Најбољи финансијски резултат од 2012. године

Управни одбор Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање одржао је, 30. априла, седницу на којој је, поред осталог, донета одлука о усвајању Завршног рачуна РФ ПИО за период од 1. јануара до 31. децембра 2024. године и усвојен Извештај о извршењу Финансијског плана Републичког фонда ПИО за 2024. годину.

Директорка Сектора за финансијске послове, Бојана Поповић, на седници је образложила да у обрачун буџетског резултата пословања улазе укупни приходи и примања Фонда од продаје нефинансијске имовине у 2024. години остварени у износу од 1.088,35 милијарди динара и укупни расходи и издаци Фонда за нефинансијску имовину у наведеном периоду који износе 1.080,03 милијарде динара. Разликом између наведених укупних прихода и расхода добија се буџетски суфицит у износу од 8,32 милијарде динара, што представља укупан

Са седнице Управног одбора Фонда ПИО

резултат пословања Фонда. Како је истакла Бојана Поповић, ово је најбољи резултат од 2012. године до данас.

Говорећи даље о финансијским подацима за претходну годину, Бојана Поповић је навела да су пензије и новчане накна-

де усклађене почев од исплате за јануар 2024. за 14,8 одсто, у проценту промене просечне зараде без пореза и доприноса. Пензије су, како је подсетила, поново усклађене, за 10,9 одсто, од пензија за децембар 2024. године, које су исплаћене у јануару 2025. године. Ово усклађивање извршено је у складу са изменама Закона о ПИО из новембра 2024, на основу којих се пензије усклађују за један месец раније, односно почев од пензије за месец децембар текуће године уместо почев од пензије за месец јануар, како је до тада било прописано.

Приходи од доприноса за ПИО у 2024. години остварени су у износу од 848,7 милијарди динара, и у односу на 2023. годину, виши су за 15,5 одсто, односно за 113,7 милијарди динара, и то такође, како је истакла директорка Сектора за финансијске послове РФ ПИО, представља највећи годишњи прираст од 2012. године.

Учешће укупних трансфера из буџета Републике Србије у финансирању Фонда смањено је са првобитно планираних 22,1 на 20,7 одсто, од чега су чисте дотације, тј. недостајућа средства за исплату права износиле 15,6 процената.

Укупни расходи и издаци Фонда у 2024. години извршени су у проценту од 99,4 одсто планираних средстава. У односу на 2023. годину виши су за 15,6 процената.

Када је реч о исплати права из ПИО, у односу на претходну годину, расходи по овом основу виши су за 16 одсто, односно за 146,5 милијарди динара.

Бојана Поповић, директорка Сектора за финансијске послове РФ ПИО

На истој седници Управног одбора Фонда усвојен је и Извештај о спровођењу Правилника о друштвеном стандарду корисника пензија РФ ПИО за 2024. годину, који је такође представила директорка Сектора за финансијске послове, Бојана Поповић.

Финансијским планом Фонда за 2024. годину, за друштвени стандард пензионера издвојена су средства у износу од 1,24 милијарде динара, што је за чак 77 одсто више у односу на 2023. годину, како због појачане наплата доприноса у поређењу са истим периодом 2023. године, тако и због повећања средстава која се издвајају за друштвени стандард са 0,10 на 0,15 одсто

од изворних прихода Фонда, у складу са изменама Закона о ПИО.

Од укупних средстава, за бесплатну рехабилитацију корисника у бањама Србије издвојено је 85 одсто, односно 1,05 милијарди динара. Од нешто више од 50.000 пријављених, око 22.000 корисника пензија упућено је током 2024. године на десетодневни бањски опоравак, о трошку Фонда ПИО.

Преосталих 15 процената средстава, односно 185,58 милиона динара, одређено је за остале видове друштвеног стандарда.

Када је реч о реализацији културних и спортско-рекреативних активности чији је циљ подстицање интеграције старих лица у друштво, у 2024. години Савез пензионера Србије и УПС „Независност“ су организацију 17. Олимпијаде спорта, здравља и културе трећег доба, заједнички поверили Покрету трећег доба Србије. Реализовано је 17 олимпијада, две републичке и две културне манифестације, две регионалне културне манифестације, као и 27 покрајинских, регионалних, градских спортско-рекреативних и културних манифестација. У оквиру свих реализованих манифестација било је више од 9.000 учесника.

За финансирање солидарне помоћи пензионерима са најнижим примањима одређена су средства у износу од 139,6 милиона динара, а током 2024. године уручено је више од 60.000 пакета солидарне помоћи корисницима пензија.

Весна Кадих Станковић

МИЛИЦА ЂУРЂЕВИЋ СТАМЕНКОВСКИ НА ЧЕЛУ МИНИСТАРСТВА ЗА РАД, ЗАПОШЉАВАЊЕ, БОРАЧКА И СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА

Нова министарка преузела дужност

Нова министарка за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је Милица Ђурђевић Стаменковски. Она је 17. априла ове године званично преузела дужност од дотадашњег министра Немање Старовића, који јој је пожелио успешан мандат.

Ђурђевић Стаменковски је истакла да јој је задовољство и част што је у прилици да и даље својим радом пружа допринос за стварање још боље, успешније и просперитетније Србије.

– Наставићемо и даље да посвећено и вредно радимо у служби грађана и њихове још

Примопредаја дужности у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

боље будућности – рекла је нова министарка за рад.

Немања Старовић је Милице Ђурђевић Стаменковски предао извештај о раду Мини-

старства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и пожелио јој срећу у даљем раду, поклонивши јој икону Свете Царице Милице.

До овог постављења Милица Ђурђевић Стаменковски је обављала дужност министарке за бригу о породици и демографији.

Г. О.

Фото: Лука Николић

Наставак сарадње у области социјалног осигурања

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање, 15. априла ове године, у Дирекцији Фонда, угостио је Државни фонд социјалне заштите Републике Азербејџан. Током радних састанака представници социјалног осигурања међусобно су представили пензијске системе две државе, како би квалитетније и ефикасније сарађивали у корист грађана, односно како би корисници и осигураници лакше остварили своја права.

Колегама из Азербејџана представљена су наша законска решења, врсте права из пензијског и инвалидског осигурања, систем исплате пензија, планови у области дигитализације услуга и остале теме за које су показали интересовање. Истовремено, делегација Азербејџана је упознала наше представнике са својим пензијским системом.

Делегацију Србије предводио је Реља Огњеновић, директор Републичког фонда ПИО, са менаџментом Фонда, и Зораном Пановићем, в. д. директора Завода за социјално осигурање. На челу петочлане делегације Азербејџана био је Матин Асгар, заменик председника

Матин Асгар, заменик председника Одбора Државног фонда социјалне заштите Азербејџана, и Реља Огњеновић, директор Републичког фонда ПИО

Одбора Државног фонда социјалне заштите.

– Пре свега, велико ми је задовољство да будемо домаћини делегацији Азербејџана. Они јесу наши поуздани стратешки партнери, али после свега, на међународном нивоу, могу да кажем да је то и братски народ. Подсетићу вас да је ово наставак сарадње, споразума који су две владе, Влада Републике Србије и Влада Републике Азербејџана, потписале 2022. године, а који је ступио на снагу 2023. године, у области социјалног осигурања. Управо тај споразум нам даје

могућност да данас одржимо овај радни састанак, на коме смо дефинисали кључне тачке у области сарадње и приближили начин рада наша два фонда, а те кључне тачке су у области сектора за остваривање права, сектора за финансије и, неизбежно, сектора који повезује све то и штити наше базе података – сектора за ИТ. Ово је само први радни састанак који ће бити почетак једне сарадње, и надам се да ћемо у наредном периоду, а што пре, све оно о чему смо данас разговарали преточити у споразуме које ћемо потписати на задовољство и

грађана Азербејџана, али и грађана Србије. Још једном желим добродошлицу нашим пријатељима и нашој браћи из Азербејџана и желим им да уживају у нашој држави и нашем главном граду – изјавио је директор РФ ПИО Реља Огњеновић.

Своје задовољство посетом Фонду ПИО и одржаним састанком изразио је и шеф делегације Азербејџана.

– Веома смо срећни што смо овде у Београду. Већ дуже време смо се припремали за овај састанак и јако сам захвалан нашој Влади, Влади Републике Србије и нашим колегама из Фонда ПИО што је овај састанак најзад одржан. Имали смо веома занимљиву и продуктивну дискусију, са разменом искустава. У оквиру формирања стратешког партнерства између Србије и Азербејџана, председници Србије и Азербејџана разменили су званичне и незваничне посете, и потписали више од 50 државних докумената. Србија је једна од тек неколико европских земаља са којима наше Министарство за рад и социјалну заштиту становништва има договор о исплаћивању пензија и социјалних бенефита. Још једном, веома сам захвалан целом тиму српског Фонда што су нас примили, и за њихове удружене напоре да се овај догађај одржи – казао је Матин Асгар, заменик председника Одбора Државног фонда социјалне заштите Азербејџана.

Републички фонд ПИО обезбеђује остваривање права осигураницима и врши исплату права корисницима по међународним споразумима потписаним у 35 држава, а споразум између Владе Републике Србије и Владе Републике Азербејџана о социјалном осигурању, потписан је 7. априла 2022. године, а примењује се од 1. јуна 2023. године.

Г. О.

На радном састанку представника два фонда дефинисане су кључне тачке сарадње

ПОЧЕЛА РЕКОНСТРУКЦИЈА ЗГРАДЕ РФ ПИО У НЕМАЊИНОЈ 30

Београдска филијала привремено на новој адреси

Филијала за град Београд, као највећа филијала и једна од највећих организационих јединица Републичког фонда ПИО, због планираних радова на реконструкцији и адаптацији пословне зграде у улици Немањина 30, почев од 26. марта 2025. године променила је привремено адресу пословања, преселивши се на локацију у улици Венизелосова 31, која се налази на Дорћолу, на подручју општине Стари град.

– Зграда социјалног осигурања у Београду, што јој је и даље назив, у којој послује и Филијала за град Београд Фонда ПИО, налази се на углу улица Немањине и Светозара Марковића, на територији градске општине Савски венац. Грађена је у периоду од 1959. до 1962. године и спада у највредније дело архитекте Алексеја Бркића. Заузима истакнуто место у историји савремене српске архитектуре и уврштена је у споменике културе Србије – каже Иван Тодоровић, директор Филијале РФ ПИО за град Београд.

Наводећи да Филијала пружа услуге за више од 700.000 осигураника и око 290.000 корисника, што покрива 17 београдских општина, Тодоровић истиче да

Иван Тодоровић, директор Филијале за град Београд

је организација послала у Филијалу изузетно захтеван посао.

– Због комплексности пословних процеса и њихове узајамне повезаности, као и величине Филијале, процес пресељења је био сложен, али уз добро планирање, пресељење је било прилика за проверу али и унапређење пословања. Уз добру организацију у току пресељења обезбеђен је континуитет у погледу пријема захтева, обраде пријава на осигурање, као и пружање правне помоћи странкама. Само три до четири дана у месецу марту нису доношена првостепена решења о правима из ПИО – напомиње Иван Тодоровић.

Директор Филијале истиче да су све услуге доступне у потпуности на новој локацији, а контакт телефони и мејл адресе су остали непромењени.

Зграда у Немањиној 30 уврштена у споменике културе Србије

– Начин пословања на наведеној локацији, због величине Филијале, организован је у четири зграде и то тако да су Одељење за пензијско и инвалидско осигурање, Одељење за контролу нацрта решења, Општа писарница, односно шалтер сала и Одељење за људске ресурсе смештени у централној згради, док су Одељење за матичну евиденцију, Одељење за опште послове, Одељење за исплату пензија и финансијске послове и Одељење за заступање смештени у три одвојене зграде. Начин на који је распоређен пословни простор омогућио је да се пословни процеси у четири одвојене зграде одвијају са што мање застоја, чему доприноси и паркинг простор који омогућава несметан прилаз свим објектима – објашњава Иван Тодоровић.

На састанку организованом у Филијали, на новој локацији, директор Тодоровић је исказао захвалност запосленима на труду и посвећености пословним процесима, због професионалног и одговорног учествовања у пресељењу, јер, како је рекао, без таквог ангажовања запослених ово пресељење не би било могуће завршити на тако успешан начин. Он је такође изразио захвалност и странкама на подршци и разумевању. Истакао је да запослени са великим ишчекивањем и задовољством очекују повратак у реконструисану и адаптирану пословну зграду, на старој адреси.

У међувремену, странке већ посећују београдску филијалу на новој привременој локацији и посао се обавља без застоја, на задовољство и корисника и запослених.

В. Кадих Станковић

ПРЕДСТАВНИЦИ ФОНДА ПИО НА СЕДНИЦИ СКУПШТИНЕ СПВ

Седиште Савеза на новој адреси

У Новом Саду је, 3. априла, одржана седница Скупштине Савеза пензионера Војводине, којој су присуствовали и представници Републичког фонда ПИО – директор Покрајинског фонда Милан Шућак, заменик директора Покрајинског фонда Александар Илић и саветница директора Покрајинског фонда Светлана Ђуретић.

Седници је такође присуствовао председник Савеза пензионера Србије, проф. др Андреја Савић, као и представници Банке Поштанска штедионица и ДДОР осигурања.

На одржаној седници, поред осталог, усвојени су Извештај о раду Савеза пензионера Војводине за 2024. годину и Годишњи рачун СПВ за 2024. годину. Усвојен је и Програм рада Савеза пензионера Војводине за 2025, као и Финансијски план СПВ за ову годину.

Такође, донета је и Одлука о промени седишта Савеза пензионера Војводине, у складу са којом ће се просторије Савеза у наредном периоду налазити на привременој локацији, у оквиру Покрајинског фонда ПИО, на адреси Цара Душана 6, у Новом Саду. Разлог за привремену промену седи-

Светлана Ђуретић, саветница директора ПФ, Милан Шућак, директор ПФ, и Александар Илић, заменик директора ПФ

шта СПВ су радови на реконструкцији зграде Покрајинског фонда на Житном тргу 3, где је иначе стална адреса Савеза. **В. К. С.**

Бесплатна правна помоћ за грађане

На пољу међународне сарадње фондова за пензијско и инвалидско осигурање месец април резервисан је за сусрет референата Републичког фонда ПИО са представницима аустријског Завода за пензијско осигурање. Тако су први овогодишњи Дани разговора представника српског и аустријског носиоца осигурања са грађанима одржани 8. и 9. априла у Београду.

Директним разговором до решења проблема

Досадашња пракса да поред Београда домаћин буде и неки од градова који броји највише корисника са делом стажа стеченим у иностранству, овај пут је изостала, што се показало као добар избор, јер је широка саобраћајна повезаност са главним градом једноставније решење за већину посетилаца из унутрашњости.

Што се тиче странака и разлога њихових посета ситуација је била слична као и претходних година, а питања су се најчешће односила на информисање о условима за остваривање права на пензију, регулисање стажа, увид у кретање предмета, мада је било и оних који су дошли ради решавања других проблема попут бонус касе, или информација које се тичу исплате пензија, породичне пензије, те дупоне недостајуће документације.

Тако је и на овогодишњим саветодавним данима неколико десетина наших грађана, корисника аустријске пензије, од домаћих и референата аустријског Завода за пензиј-

Дани саветовања су најједноставнији начин да се дође до потребне информације

ско осигурање добило одговоре на своја питања и бесплатну правну помоћ. А корисници су стигли из разних крајева Србије, из Врања, Лесковца, Обреновца, Малог Црнића, Уба, Крагујевца, Ужица, Пожаревца, Пирота, Смедерева, Јагодине. Међу њима је било и странака које су већ користиле ову услугу Фонда, што организаторима пуно значи јер је то доказ поверења и сатисфакција за будући рад.

Тако мисли и Дренка Ступар из Београда, која је на саветодавним данима била и прошле године, и задовољна је изашла из просторија Фонда јер је, како каже, дочекана, прихваћена и о својим правима информисана на врло задовољавајући начин.

Исти утисак је стекао и Иван Илић са Уба који је дошао у име свог оца.

– Долазим у име оца који је у Аустрији и има проблема у вези са пензијом, али могу да кажем да је то сада већ прошлост јер смо све решили данас у свега неколико минута разговора. На овај начин је комуникација доста олакшана, а самим тим поједностављен је и поступак – главни је утисак овог Убљанина.

И саветодавци се слажу са странкама, чиме је још једном потврђен значај директних сусрета и чињеница да жива реч нема конкурената у преговорима, договорима и изналажењу најбољег решења и интереса грађана.

– Утисак је да смо ушли у неке „мирније воде“ када су у питању Међународни дани разговора представника српског и аустријског носиоца пензијског и инвалидског осигурања. Драго ми је да су и грађани схватили суштину учествовања на овим саветодавним данима као краћи пут до решења конкретне ситуације у остваривању својих права

– истакао је вођа тима српских референата, Предраг Марковић, шеф Одсека за међународну сарадњу, послове ЕУ

Корисници презадовољни

И ове године током Дана разговора анкетиране су странке по питању утиска и задовољства овом услугом. Резултати показују да је велика већина први пут користила овај вид саветовања (наспрам 8,7 одсто оних који су то поновили), а сви испитани су сагласни да је значајно да услуге Фонда на овакав начин буду доступне и убудуће. Највишом оценом оцењени су љубазност запослених и организација саветовања.

интеграција и праћење уредаба ЕУ у Фонду ПИО.

Међународни дани разговора – саветодавни дани представника српског и иностраног фонда за пензијско и инвалидско осигурање са грађанима који имају део стажа оствареног у другим земљама, а сада живе у Србији и обратно, и права из ПИО остварују применом билатералног споразума о социјалном осигурању, одржавају се два пута годишње за сваку државу, једном код нас, други пут у земљи којој смо били домаћини.

Други овогодишњи саветодавни дани са аустријским Заводом биће одржани у Грацу и Бечу, у периоду од 21. до 23. октобра ове године.

Марија Симовић-Максимовић

ДА ЛИ ЈЕ ПРЕСТАНАК ОСИГУРАЊА УСЛОВ ЗА ОДЛАЗАК У ПЕНЗИЈУ

За већину обавезан прекид рада

Не тако давно око овог питања није било никаквих дилема. Да би неко остварио право на пензију, морао је да престане са радом, није било изузетака. Запослени су прекидали радни однос, а самосталци су одјављивали радње, гасили предузећа или се брисали из евиденције удружења. Једино пољопривредници нису морали ништа да раде сами, осим да поднесу захтев за пензију. Тако је и сада, њима се престанак осигурања утврђује по службеној дужности са даном који претходи праву на пензију. Међутим, код осталих категорија осигурања било је промена иако генерално правило и даље важи. За већину престанак осигурања јесте услов за остваривање пензије. Изменама законских прописа утврђени су и поједини изузеци, а за оне који су тим изменама обухваћени важно је да познају правила која за њих важе.

Највећи број осигураника обухваћен је променама које се односе на категорију самосталних делатности, али су у изузецима и поједини запослени. Без престанка осигурања право на пензију могу да остваре лица која обављају предузетничку делатност, хранитељи, осигураници којима се период осигурања утврђује према утврђеном стажу (уговор о делу и слично), као и изабрана, именована и постављена лица. Сви они право на старосну и превремену старосну пензију могу да остваре и без престанка осигурања. Промене су уведене из практичних разлога. Замислите само децу која би остала без старања због пензионисања хранитеља или занатлију који жели да ради и из пензије, а који би морао да затвори радњу и неколико дана касније поново да је региструје.

Лица која остварују право на инвалидску пензију, међутим, морају имати престанак осигурања без обзира на то којој категорији припадају. За остваривање права на породичну

пензију престанак није услов, али се пензија неће исплаћивати док траје осигурање. Дакле, лице може да оствари право на породичну пензију, али исплата породичне пензије почиње тек након престанка запослења, односно обављања самосталне или пољопривредне делатности. Када је престанак осигурања услов за остваривање права, правило је да се и захтев Фонду ПИО подноси уз приложен доказ о престанку. Без оваквог доказа захтев је неуредан и подразумева да се прво ово питање расправи, па да се тек затим приступи утврђивању других чињеница у вези са правом за које је захтев поднет. Из овог разлога сугерише се странкама да избегавају подношење захтева док још увек раде или самостално обављају делатност јер на тај начин неће постићи да се раније приступи уређивању података о навршеном стажу, већ се само беспотребно одуговлачи поступак.

Често питање странака је – да ли уз пензију може и даље да се ради. Најједноставнији али не и довољно прецизан одговор је да може. Међутим, корисници старосне пензије треба да знају да се са новим радом не сме почети истог дана када је утврђено право на пензију, него најраније сутрадан. Дакле мора да постоји макар један дан „паузе“ у раду. Уколико инвалидски пензионери уђу у осигурање, то може да значи евентуално преиспитивање утврђеног губитка радне

способности, док корисници породичне пензије треба да воде рачуна о томе да сваки рад одмах значи и обуставу исплате пензије. Специфичност постоји код професионалних војних лица и полицијских службеника код којих се не утврђује потпуни губитак радне способности, већ само губитак способности за обављање професионалне војне службе, односно полицијских послова. Осигураници ових категорија који остваре право на инвалидску пензију могу и након пензионисања да се запосле или да обављају самосталну делатност, осим у служби коју су претходно обављали. Међутим, ова лица немају право да им се одреди нов износ пензије на основу накнадно навршеног стажа.

Изузетно, породични пензионери могу да буду ангажовани по уговору о делу или по уговору о обављању привремених и повремених послова, уз услов да је износ остварене накнаде нижи од најниже основице за осигуранике запослене. Породични пензионер који жели да ради може и треба да провери на најближем шалтеру Фонда да ли ће то утицати на исплату пензије. Као што смо навели, њима законски прописи не остављају пуно опција да раде а да избегну обуставу исплате, па је боље да се на време информишу и избегну непријатна изненађења.

Лица која остваре право на старосну или превремену старосну пензију имају право да

по основу осигурања навршеног након пензионисања траже одређивање новог износа пензије. Међутим, услови који важе за овај поступак се донекле разликују од општих. Пре свега, минимално трајање стажа осигурања навршеног „из пензије“ је 12 месеци. Пензионери који су навршили краћи период од овог немају право да им се одреди нов износ пензије. Још важније, за разлику од остваривања права на пензију, код поновног одређивања пензије је престанак осигурања услов који важи за све. И осигураници који припадају изузецима и могли су да се пензионису за време трајања осигурања, не могу исту „привилегију“ да користе за одређивање новог износа. Да би се поднео захтев за прерачун пензије и урачунавање стажа који је накнадно навршен, пензионер мора претходно да буде одјављен са осигурања.

Датум престанка утврђује се на различите начине у зависности од категорије осигурања, у складу са законским прописима. То може да буде датум раскида хранитељског уговора или другог уговора о делу, ауторског или сличног уговора, датум гашења предузетничке радње, престанак радног односа (и за изабрана, именована и постављена лица) и слично. Самосталцима којима је својство утврђено по основу чланства у репрезентативним удружењима, датум престанка осигурања представља датум брисања из матичне евиденције удружења. На овај начин се евидентира осигурање самосталних уметника, спортиста, адвоката, таксиста и других. Веома је значајно да брисање из удружења не може да буде ретроактивно, већ се дан брисања сматра и даном престанка чланства. Због тога осигураници који су на овај начин евидентирани треба да воде рачуна и благовремено уреде промену свог статуса у удружењу.

Мирослав Мирић

Просечна зарада у фебруару – 103.519 динара

Просечна бруто зарада обрачуната за фебруар 2025. године износила је 142.908 динара, док је просечна зарада без пореза и доприноса (нето) износила 103.519 динара, саопштио је Републички завод за статистику.

Раст бруто и нето зарада у периоду јануар–фебруар 2025, у односу на исти период прошле године, износио је 11,1 одсто номинално, односно 6,2 одсто реално.

У поређењу са истим месецом претходне године, просечне бруто и нето зараде за фебруар 2025. номинално су веће за 10,0 одсто, а реално за 5,3 процента.

Медијална нето зарада за фебруар 2025. износила је 80.732 динара, што значи да је 50 одсто запослених остварило зараду до наведеног износа.

Годишњи додатак за кориснике словеначких пензија

У 2025. години Завод за пензијско и инвалидско осигурање Словеније вршиће исплату годишњег додатка у складу са Законом о извршењу буџета Републике Словеније за 2025. и 2026. годину, којим се утврђују нови износи годишњег додатка.

Укупан износ пензијских примања, који је основа за одређивање висине годишњег додатка, корисницима који примају пензију из иностранства одређује се с обзиром на укупан износ пензија примљених у месецу исплате годишњег додатка и пензија примљених из иностранства у месецу јануару, прерачунато у евре, по курсу Банке Словеније на дан исплате редовних пензија за јануар 2025. године.

Годишњи додатак ће се исплаћивати корисницима пензија у 2025. години у следећим износима: 465 евра, уколико је укупан износ пензије до 680 евра; 325 евра, уколико је укупан износ пензије од 680,01 до 815 евра; 265 евра, уколико се укупан износ пензије креће од 815,01 до 965 евра; 215 евра, уколико пензија укупно износи од 965,01 до 1.160 евра; и 155 евра, уколико је укупан износ пензије виши од 1.160,01 евра.

Корисницима сразмерних делова пензија по основу међународних уговора о социјалном осигурању чији укупан износ пензије не премашује 680 евра, исплаћује се годишњи додатак у износу од 465 евра у целисти. Осталим корисницима сразмерних делова пензија годишњи додатак ће се обрачунати и исплатити у сразмерном делу.

Словеначки Завод ће већини корисника годишњи додатак исплатити до 30. септембра ове године. Иначе, почев од 1. јануара 2025, пензије у Републици Словенији се редовно усклађују у висини од 4,5 одсто.

Српски манастири у Конаку кнегиње Љубице

Изложба модела најлепших српских манастира приказана је током априла у отвореном простору и делом у двори Конака кнегиње Љубице. Први пут су представљени хиперреалистични модели блиставих достигнућа српске сакралне архитектуре.

Посетиоци су могли да уживају у умањеним репликама скоро тридесет историјски и културно највреднијих манастирских здања Србије, као и у најупечатљивијим детаљима манастирске фасадне пластике и оригиналним рељефним приказима славних српских фресака, те у још невиђеним скулптурама великана српске средњовековне историје и духовности.

Сви експонати су дело београдског студија ЦЕНЕТ – Центра за неговање традиције. Тим аутора специјализован за ову врсту уметности израдио их је у размери 1:18, што је изнад тренутних светских стандарда у тој области и по томе су ови модели специфични. Особени су и због тога што је уместо пластике коришћен млевени камен, а храмови су бојени и патинирани ручно постојаним средствима. Овај јединствени подухват подржало је Министарство културе, Историјски музеј Србије, Музеј СПЦ и друге институције.

Помоћ предузетницима на селу

У оквиру подршке развоју предузетништва у руралним подручјима, Министарство за бригу о селу општини Сврљиг је доделило 3,6 милиона динара. На јавни конкурс локалне самоуправе за ова средства пријавило се 12 привредних субјеката, од којих је девет испунило услове и добило финансијску подршку.

Додељена средства имају за циљ да унапреде привредну делатност и побољшају квалитет живота у сеоским срединама.

Изложба о Душку Радовићу у Културном центру Војводине

Новосађани и гости били су у прилици да, од 16. до 30. априла, у Културном центру Војводине „Милош Црњански“, уживају у изложби „Био једном један лаф – Душан Радовић“.

На више од 30 паноа ове изложбе приказан је живот и разноврсно стваралаштво једног од наших најпознатијих новинара, радио и ТВ уредника, афористичара, књижевника. За осам година ова изложба је представљена у 60 градова у Србији, и гостовала је у још десетак земаља.

Ауторке изложбе су Олга Красић Марјановић, Владислава Ивковић Марковић и Виолета Ђорђевић, а дизајн је урадила Снежана Рајковић. Владислава Ивковић Марковић је рекла да је права штета што Душко Радовић није доживео 21. век јер би он, по свему ономе што је био, комуницирао и стварао у свим новим медијима који су се након његовог одласка појавили. Радовић је толико савремен и модеран да свим што је урадио потврђује да је аутор 21. века.

СЛОБОДАН ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА

Шта грађани могу да питају институције

Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја донет је 2004. године, а његова примена у Републици Србији почела је 1. маја 2005. У међувремену је неколико пута мењан, а последње измене и допуне у примени су од 2022. године. Закон је донет са идејом да се обезбеди већа транспарентност информација које поседују органи јавне власти, односно да се грађанима учине приступачнијим информације које занимају целокупну јавност.

Захваљујући овом закону, грађани имају могућност да добију информације о томе како државне установе доносе одлуке, како раде и на шта троше јавна средства. Закон је писан тако да буде разумљив просечној особи, али у пракси се многи и даље питају шта тачно спада у „информацију од јавног значаја“ и ко све има обавезу да одговори на такав захтев.

Један од тих органа јавне власти је и Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање. Као установа која спроводи обавезно социјално осигурање, Фонд има одговорност да грађанима омогући приступ траженим информацијама, било да је у питању рад самог Фонда или поједини подаци о запосленима. Наравно, постоје и границе. Када је реч о личним подацима, Фонд може ограничити приступ уколико би објављивањем тих информација била повређена нечија приватност, углед или друга права.

А шта уопште значи „информација од јавног значаја“? То је информација којом располаже орган јавне власти, која је настала у раду или у вези са радом органа јавне власти, која је садржана у одређеном документу и која се односи на све оно о чему јавност има оправдан интерес да зна. Али хајде да анализирамо сваки део ове дефиниције како

би суштина постала јаснија. Да информацијом мора располагати орган јавне власти значи да информација мора бити доступна органу власти у тренутку када је затражена и није од пресудне важности од када се она налази у поседу органа и на који начин је информација прибављена. То би значило да су и раније дата мишљења или тумачења одређених прописа, информације којима орган располаже и које могу бити предмет захтева. Грађани могу тражити информације које су настале у раду или у вези са радом органа јавне власти и које су садржане у одређеном документу. Уколико је информација у папирном, аудио, видео или неком другом електронском запису, сматра се да орган има одређену информацију и да је и овај услов за достављање тражених података испуњен. Уколико пак тражилац информација захтева изјашњење органа које подразумева спровођење одређене анализе, формирање статистике или давање мишљења које још увек није дато у било ком од наведених облика, не може се очекивати да ће установа дати такву информацију јер она није одређена, а сам орган није у обавези да сачињава нови документ како би удовољио захтеву.

Најважније питање које се поставља при сваком захтеву је – да ли је то нешто што интересује ширу јавност или се ради

о личном интересу? На пример, ако неко тражи потврду о стажу за пензију, неспорно је да то није информација од јавног значаја, већ лични документ. Али ако неко пита колико запослених има нека установа, колике су плате руководилаца или како се троше буџетска средства, то јесте нешто што јавност има право да зна.

Како би сваки захтев за слободан приступ информацијама добио адекватан одговор, потребно је добро размислити сваки сегмент, па и тај да ли захтев испуњава основне формалне услове да се по њему поступи. Стога није лоше знати да сваки захтев мора садржати назив органа власти коме се упућује, прецизно описану информацију која се тражи, да ли се тражи увид у документацију, копија или обоје, као и начин на који тражилац жели да добије одговор. Одговор може бити упућен редовном или електронском поштом и на крају, али свакако не мање битно, мора се навести име, презиме и адреса пребивалишта. Уколико захтев садржи све наведене елементе, сматра се да је уредан и да се по њему може поступити.

Када захтев садржи све што је потребно, следећи корак је на страни институција. Орган јавне власти има неколико могућности. Уколико је тражена информација доступна органу, обавеза је да се у року од 15

дана достави информација. Ако се испостави да орган јавне власти не располаже информацијом, лице које је захтев поднело о томе мора бити обавештено, али и упућено ком органу да се обрати.

Такође, у немалом броју примера, када тражени подаци нису информације од интереса за јавност, орган доноси образложено решење којим се захтев одбија. Понекад се деси да је информација која се тражи већ јавно доступна. Тада је орган дужан да тражиоца упутује на прави медиј у коме се информација може пронаћи. На пример, Републички фонд ПИО има своју интернет страницу на којој редовно објављује велики број података, нарочито статистике. Ови подаци су доступни свима јер не угрожавају ничију приватност и важно је да буду транспарентни. Зато пре него што се пошаље захтев, није лоше прво проверити на сајту или другим јавним изворима, можда је оно што вас занима већ доступно.

Из свега изнетог може се препознати неопходност Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја и схватити га као добар алат за прибављање информација које су важне целокупној јавности. Уколико је захтев правилно сачињен и зна се шта је могуће тражити, тај процес може бити једноставан и ефикасан.

Бојана Велић

Побољшања видљива на свим пољима

Централни догађај обележавања 8. априла, Међународног дана Рома, под називом „О Ромима са Ромима“, организовало је Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог, у сарадњи са Националним саветом ромске националне мањине и уз подршку Савета Европе. Окупљенима у Народној скупштини Републике Србије обратили су се министри у техничком мандату Томислав Жигманов, министар за људска и мањинска права, Немања Старовић, министар за рад, Никола Селаковић, министар културе, затим Предраг Рајић, саветник председника Владе Републике Србије, шеф Делегације Европске уније у Србији амбасадор Емануел Жиофре, Ана Оприсан, менаџерка програма сарадње у Тиму за Роме и путнике Савета Европе, и Далибор Накић, председник Националног савета ромске националне мањине.

Министар Жигманов је нагласио да Србија поштује високе стандарде у заштити националних мањина, при чему посебан акценат ставља на Роме, будући да су једна од најрањивијих националних заједница. Он је изнео резултате досадашњих активности у којима је видљив напредак у области образовања ромске деце: 80 одсто ромске деце похађа предшколски програм, што је повећање од 20 одсто, док 85,4 одсто њих уписује основну школу – за 15 одсто више него раније. Смањила се стопа одустајања од школе за седам одсто, а повећала стопа преласка из основне у средњу школу. Здравствено осигурање има 95 одсто ромске деце до пет година старости, 97 одсто деце узраста од пет до 17 година, као и 97 одсто Ромкиња старости од 15 до 49 година. Амбасадор Жиофре истакао је јасан став ЕУ да дискриминација поткопава темеље

Свечано обележавање Дана Рома у Народној скупштини Републике Србије

наших друштава и да морамо наставити да рушимо баријере обезбеђујући једнак приступ образовању, запошљавању, становању и здравству. Додао је да без обзира на све напоре ниједна земља не може сама да реши овај проблем, те је неопходно заједничко деловање влада, институција, цивилног друштва и саме ромске заједнице.

Председник Националног савета ромске националне мањине, Далибор Накић, захвалио је свим институци-

јама на подршци, нагласио да се у држави креирају мере не „за“ Роме него „са“ Ромима, те да су побољшања у протеклих десет година видљива на свим пољима. Он је додао да је приметан и пораст политичке партиципације Рома. У Србији, према последњем попису становништва из 2022. године, живи 131.936 припадника ромске националне мањине, док на подручју Европе живи њих између 10 и 12 милиона.

Е. Ђирић

ОБЈАВЉЕНИ РЕЗУЛТАТИ ПОПИСА ПОЉОПРИВРЕДЕ 2023.

Највише породичних газдинстава

Републички завод за статистику објавио је брошуру „Попис пољопривреде 2023“ у којој је представљен преглед основних показатеља у пољопривреди Републике Србије: број пољопривредних газдинстава, површина коришћеног пољопривредног земљишта, сточни фонд, наводњавање, механизација и радна снага на пољопривредним газдинствима. Показатељи су добијени на основу коначних резултата Пописа пољопривреде спроведеног од 1. октобра до 15. децембра 2023. године.

Према коначним подацима Пописа, у Републици Србији има 508.325 пољопривредних газдинстава, односно 10 одсто мање у односу на 2018. годину

када је спроведена Анкета о структури пољопривредних газдинстава. Од укупног броја пољопривредних газдинстава, 2.002 газдинства су газдинства правних лица и предузетника, док су породична пољопривредна газдинства и даље најбројнија, има их нешто више од 506.000 или чак 99,6 одсто од укупног броја. Иначе, пољопривредна газдинства правних лица и предузетника бележе пораст од око 24 одсто у односу на податке

од пре пет година. Највеће учешће у укупном броју пољопривредних газдинстава има Златиборска област (8,5 одсто).

Површина коришћеног пољопривредног земљишта је 3.239.373 ха, где оранице и баште чине 77,7 одсто. Највише газдинстава гаји стоку (61,7 одсто), говеда и овце се највише гаје у региону Шумадије и Западне Србије, а свиње и живина у региону Војводине.

Публикација садржи и податке који се односе на радну снагу, па највише пољопривредних газдинстава (69 одсто) има једно до два лица која обављају пољопривредну производњу.

Када је у питању старосна структура породичних пољопривредних газдинстава, 44,7

процентата носиоца газдинстава има више од 65 година; 24,5 одсто је старости између 56 и 65 година, док 15-25 година има свега 0,9 одсто. Жена управника газдинстава је три пута мање него мушкараца, свега 23 одсто.

Претходни Попис пољопривреде био је 2012. године, а у међувремену је, 2018. спроведена поменута Анкета о структури пољопривредних газдинстава. Попис пољопривреде се спроводи како би се обезбедио континуитет у прикупљању структурних података из области пољопривреде и добио свеобухватни, међународно упоредиви преглед структурних карактеристика националне пољопривреде.

М. Симовић-Максимовић

ДРУГО РЕДОВНО ЗАСЕДАЊЕ СКУПШТИНЕ САВЕЗА ПЕНЗИОНЕРА СРБИЈЕ

Јачање сарадње и заштита права пензионера

У свечаној и радној атмосфери, 24. априла ове године, одржано је друго редовно заседање Скупштине Савеза пензионера Србије (САПЕНС). У присуству председника Савеза, проф. др Андреје Савића, потпредседника Драгана Марковића и секретара Драгана Петковића, делегата и сарадника, размотрен је дневни ред и сумирани су резултати рада из прошле године.

Радни део седнице отворио је председник САПЕНС-а, проф. др Андреја Савић, који је у уводном обраћању истакао важност окупљања и заједничког деловања у будућности. Скупштина је почела минутом ћутања у знак поштовања према члановима који су нас, нажалост, у протеклом периоду напустили.

На самом почетку седнице извршено је кооптирање нових чланова Скупштине, а након тога је једногласно усвојен записник са прве редовне седнице. Председник Савеза изложио је исцрпан Извештај о раду за 2024. годину осврћући се на кључне активности и пројекте.

– Можемо рећи да је у протеклој години број активности Савеза био значајно већи

Проф. др Андреја Савић истакао је важност заједничког деловања у будућности

у односу на претходну годину, јер су након измена и допуна Правилника о друштвеном стандарду проширени облици деловања наше организације – рекао је Савић, нагласивши значај унапређења односа Савеза са релевантним институцијама, међу којима је нарочито важна сарадња са Републичким фондом за пензијско и инвалидско осигурање.

– Ове године је за друштвени стандард предвиђено милијарду и четристо милиона динара. У структури тих средстава највећи део (83 одсто) је усмерен на реализацију бесплатног десетодневног бањског опоравка, док су преостала средства искоришћена за набавку социјално хуманитарних паке-

та, Фонд солидарне помоћи материјално најугроженијим пензионерима, за културне и спортско-рекреативне активности и унапређење социјалног дијалога и међународне сарадње – подвукао је председник САПЕНС-а.

Савић је истакао да социјални дијалог, први пут уведен прошле године, има изузетну важност за остваривање примарног циља Савеза, а то су преговори са надлежним државним институцијама о усклађивању пензија, јер он треба да буде подлога на којој ће бити артикулисани ставови које ће Савез изнети у Влади. Када је реч о међународној сарадњи, навео је да је потписан меморандум са пензионер-

ском организацијом Северне Македоније, а у плану су меморандуми са Националном федерацијом пензионера Словачке и са Мађарском.

Говорећи о тренутној друштвено-политичкој ситуацији, Савић је указао на могуће изазове који предстоје, посебно када је реч о очувању и даљем расту пензија, те истакао важност одговорног и мудрог вођења политика које се тичу најстаријих грађана.

У наставку седнице представљен је Извештај о финансијском пословању за 2024. годину, уз констатацију да је пословање било транспарентно и одговорно.

Све тачке дневног реда су једногласно усвојене, а у оквиру дела предвиђеног за дискусију, говорили су председници више удружења пензионера, који су указали на изазове са којима се суочавају на терену али и похвалили напоре које Савез улаже и изразили подршку његовом руководству.

Заседање Скупштине завршено је у духу заједништва и солидарности свечаним ручком за све учеснике.

Д. Лукић Лазовић

СЕДНИЦА САВЕТА ЗА ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Пуна посвећеност унапређењу положаја ОСИ

Савет за особе са инвалидитетом Владе Републике Србије одржао је почетком априла седницу на којој је усвојен Извештај о раду за 2024. годину и извештај о спровођењу Акционог плана за спровођење Стратегије за унапређење положаја особа са инвалидитетом у прошлој години.

Председавајућа Саветом, помоћница министра за рад, запошљавање, борачка и социјална питања у Сектору за заштиту особа са инвалидитетом, Биљана Барошевић, истакла је да је то тело и током прошле године испунило своје циљеве и у пуном капацитету било посвећено унапређењу положаја ОСИ у Србији.

Седници је председавала помоћница министра за рад, Биљана Барошевић (у средини)

У погледу иницијативе о успостављању континуитета у исплати накнаде за туђу негу и помоћ у ситуацији када због запослења или престанка запослења особа

са инвалидитетом мења основ осигурања, на седници је донет закључак којим су препоручене конкретне мере и активности за превазилажење уочених недостатака.

Савет је стручно саветодавно тело, чији је задатак координација са надлежним државним органима у доношењу законских прописа, унапређење сарадње са организацијама цивилног друштва, разматрање питања друштвеног и економског положаја ОСИ и праћење реализације међународних обавеза.

Г. О.

Да свако дете има једнаке шансе

Како изгледа детињство у Србији у 2025. години? Колико деце има обезбеђену здравствену заштиту? Да ли им је доступно образовање? Како се хране? Колико њих живи у безбедном и чистом окружењу? Какав је положај жена? Да ли су равноправне са мушкарцима или су дискриминисане? Одговоре на ова али и многа друга питања треба да нам пружи седмо по реду Истраживње вишеструких показатеља (MICS), које ће у Србији током ове године спровести УНИЦЕФ и Републички завод за статистику (РЗС).

Истраживање вишеструких показатеља, које се спроводи у више од 100 држава широм света, представља један од највећих међународних програма за прикупљање података о кључним аспектима живота деце и жена. Овај свеобухватни програм развио је УНИЦЕФ, деведесетих година прошлог века, како би омогућио прикупљање поузданих, међународно упоредивих информација о добробити жена и деце, као и о условима у којима живе.

MICS је у Србији први пут спроведен 1996. године и од тада се спроводи на сваких пет година. Треба истаћи да, иако је до сада спроведено више од 300 истраживања широм света, Србија је једна од ретких земаља у којима је спроведено свих шест MICS истраживања. Резултати добијени овим истраживањем од великог су не само националног, већ глобалног значаја и допринели су обликовању бројних политика и стратегија усмерених на побољшање положаја деце и

жена код нас. РЗС је, у сарадњи са УНИЦЕФ-ом, 2019. спровео шести циклус MICS, који је обухватио Истраживање вишеструких показатеља положаја жена и деце у Србији 2019, на узорку од 8.100 домаћинстава, и Истраживање вишеструких показатеља положаја жена и деце у ромским насељима у Србији 2019, на узорку од 1.934 домаћинства у ромским насељима. Истраживања су спроведена директним анкетирањем чланова домаћинства, коришћењем четири упитника: Упитник за домаћин-

поверљиви и користе се искључиво у статистичке сврхе.

Један од најважнијих циљева истраживања јесте да укаже на неједнакост у друштву. Анализом података може се прецизно утврдити како различити фактори: сиромаштво, место становања, етничка припадност или образовање родитеља, утичу на квалитет живота деце. Ове информације су изузетно

образовања, нарочито међу децом из руралних подручја, док области као што су насилна дисциплина и дечији бракови нису показале значајан напредак. То указује на потребу за додатним интервенцијама и програмима подршке. Такође, подаци показују да деца из најсиромашнијих и најискљученијих породица заостају за осталом децом у здрављу, учењу у раном детињству и приступу дигиталним садржајима.

Истраживање вишеструких показатеља је посебно значајно зато што поред одговора на питања која се односе на услове у којима деца живе, исхрану, здравствену заштиту, образовање, даје одговоре и на питања из „осветљивих“ области које често остају невидљиве у другим истраживањима – употреба модерних метода контрацепције, учестлост ране удаје, телесно кажњавање деце...

Ослањајући се на резултате претходног, шестог циклуса из 2019. године, ново истраживање треба да продуби разумевање тренутних потреба и изазова у областима као што су образовање, здравље и социјална заштита. Оно има за циљ да пружи свеобухватан преглед тренутног стања и идентификује области које захтевају додатну пажњу, на којима се мора још радити и које треба унапредити.

Драгана Лукић Лазовић

Бројке и показатељи

Према истраживању из 2019. године, 97 процената деце узраста од 36 до 59 месеци имало је развој у складу са својим узрастом, док је у ромским насељима тај проценат био 89.

Када је реч о предшколском образовању, 61 одсто деце узраста од три до четири године похађало је предшколске установе, и то 71 проценат у градским насељима и 46 процената у осталим насељима. У ромским насељима је само седам одсто деце тог узраста похађало програме предшколског образовања.

Област која и даље буди опречне ставове је дисциплиновање деце. Према резултатима MICS 6, половина деце старости 1-14 година искусила је искључиво ненасилне методе дисциплиновања током месец дана који су претходили истраживању, наспрам 27 одсто деце која живе у ромским насељима. Физичко кажњавање доживело је 20 процената деце, односно 40 одсто малишана из ромских насеља.

Индивидуални упитник за жене, Упитник за дете млађе од пет година и Упитник за дете старости 5-17 година. Теренска истраживања су вршили за то обучени тимови, уз поштовање највиших етичких и професионалних стандарда и обавезно претходно информисање и сагласност испитаника. Треба истаћи и да је анкета анонимна и да су прикупљени подаци

важне за доношење циљаних мера које ће омогућити да свако дете, без обзира на околности, има једнаке шансе за здрав развој, образовање и заштиту.

Занимљиво је да је, према резултатима MICS 6 истраживања, забележен напредак у стопама смањења морталитета новорођенчади у ромским насељима, искључивог дојенња и похађања предшколског

ДИЈАЛОГ О СОЦИО-ЕКОНОМСКОМ ПОЛОЖАЈУ ЖЕНА ШУМАДИЈЕ

Велика улога сеоских жена

Жене у Мрчајевцима желе прилику и подршку да своје предузетничке иницијативе и потребе реализују, спремне су да раде на својој независности, имају јасне циљеве и потенцијал у погледу доприноса развоју локалне заједнице, закључак је дијалога о једнакости и социо-економском положају жена Шумадије одржаног протеклог месеца у овом месту.

Дијалог фокусиран на живот жена у сеоским срединама и мањим локалним заједницама одржан је уз подршку Кабинета Татјане Мацура, министарке без портфеља задужене за координацију активности у области родне равноправности, спречавања насиља над женама и економског и политичког оснаживања жена.

– Покретање бизниса је једна од тема која је увек занимљива, а ово је регион богат предузетницима и предузетницама.

Порука из Мрчајеваца: удружења жена су важан вид оснаживања

Међутим, сигурно је теже организовати самосталну делатност овде него у некој већој градској средини. То су теме о којима такође разговарамо, јер није помоћ само директна финансијска подршка, већ је то и могућност да се оне оснаже и добију нека нова знања, да унапреде своје вештине, а све како би могле да буду конкурентне на тржишту – рекла је министарка Татјана Мацура и истакла да, упркос терету који носе, сеоске жене имају огромну улогу у

изградњи друштва.

Мацура је искуства жена у срединама као што су Мрчајевци оценила као кључна за изградњу добрих политика, јер та искуства не смеју да буду само периферни делови система, већ основни део његовог развоја и промене. И овај пут искористила је прилику да нагласи важност системске подршке и превенције насиља над женама.

У организацији догађаја учествовао је и Центар за истражи-

вање и развој друштва ИДЕАС у сарадњи са организацијама „Катржанке“ из села Катрга и „Дијабетес мелитус“ из Чачка, а њихови представници су предочили и друге проблеме са којима се жене у руралним срединама суочавају, попут неинформисаности, и истакли да су удружења жена важан и добар вид оснаживања.

– Да не кажем да негде информисаност у потпуности изостаје, али ми кроз разне радионице, било да су едукативне или путовања вуне, покушавамо да им приближимо свест о томе да треба да будемо једнаки, да постане једнакост села и града. У селу су такође гинеколошки прегледи и даље табу тема, али ми смо успели да наше жене мотивишемо и верујте чак 500 жена из наших села је отишло на гинеколошки преглед – истакла је Мирослава Миновић из удружења „Катржанке“.

М. Симовић-Максимовић

WOMEN ON THE WAY, СОЦИЈАЛНО ПРЕДУЗЕЋЕ И УТОЧИШТЕ

Мода – мост међу културама

Мали модни бренд и социјално предузеће „Women on the way“ (Жене на путу), основан пре три године, запошљава жене избеглице које су пронашле уточиште у Србији. Овај друштвени старт-ап, који поред социјалне компоненте ствара и јединствен дизајн, осмислила је и води млада привредница Катарина Ејдус, недавно награђена признањем „Young Women Entrepreneur 2024“, у оквиру награда за најбоље предузетнице Западног Балкана 2024.

– У нашем предузећу запошљавамо жене избеглице које су аплицирале за азил у Србији и овде пронашле уточиште. Оне на одевне предмете преносе мотиве из својих домовина, инспирисане њиховом културом, а 50 одсто профита који се оствари одлази њима. О нашим производима мислимо као о „интеркултуралном мосту“ између култура из којих долазе жене избеглице и култура у којима траже нови живот – каже Катарина Ејдус, политиколошкиња која је изазове и потребе избеглица са Блиског истока у Србији, посебно жена, почела да истражује за потребе свог мастер рада.

Резултати студије и лична пријатељства са тим женама подстакли су је на идеју која би им могла користити и тако је покренуто предузеће.

– Како је шивење врло лако научити, а оне су већ поседовале ту вештину, закључила сам да би то био идеалан начин да се ангажују. Наша мисија се заснива на феминизму, интеркултуралности и слободи, и то су вредности које кроз дизајн и рад промовишемо – наводи Катарина.

Зато дизајнирање и производња јединствене моде није све што раде. Жеља им је да жене избеглице оснаже и подрже у новим животима далеко од куће. Нова земља, другачије друштво и култура могу бити изазов, зато се реализују пројекти прилагођени њиховим потребама и усељавању у наше друштво.

У овом социјалном предузећу ангажоване су Украјинке из Центра за азил у Врању које шију, плету и везу одећу и асесоаре за „Women on the Way“. Ејдус каже да је истраживање које је спровела за мастер рад показало и да женама више одговара флексибилан ангажман, како би биле у могућно-

Катарина Ејдус са наградом „Young Women Entrepreneur 2024“

сти да брину о деци и дому, па је тако и сам посао организован.

– „Women on the Way“ конципиран је као прилика за додатну, или било какву зараду поред великих обавеза око породице. Сама идеја социјалног бизниса је и настала услед друштвене потребе да се ове жене економски оснаже и цео концепт је прилагођен њима и њиховим животним околностима – закључује Катарина Ејдус.

Иначе, производи које креирају продају се путем сајта, а могу се срести и на разним маркетима. Зарада од продаје улаже се у рад предузећа, тако да се и самофинансирају.

М. Јовановић

Рударке плене радом и храброшћу

Када су прошле године Ибарски рудници обележили сто година постојања, прва рударка у Србији, Мирјана Крцић, која је у Ибарским рудницима каменог угља провела 38 година радећи у јами, отишла је у заслужену пензију. У исто време у овим рудницима нашле су посао, такође за рад у јами, још две жене – Верица Миловић из Рашке и Анђела Ђурђић из Баљевца. Оне су на понос Баљевцу и Ибарским рудницима, али не увек и сеоској патријархалној средини где се још увек послови деле на мушке и женске.

Мирјана Крцић

Мирјана Крцић је рођена у Ушћу. Завршила је средњу рударску школу и потиче из рударске породице. Отац јој је био рудар, као и супруг. Сви су они у јаму улазили као у своју кућу, а на хлеб „са седам кора“ посебно је поносна Мирјана која је у својој дугој рударској каријери као вођа смене била цењена и поштована од колега. Само је кратко време радила у администрацији.

– Рударски посао је један од веома тешких послова, ради се у три смене, прва, друга, трећа. Земљина утроба је непредвидива, за час процури гас, запали се јама, избије вода и поплави. Било је тих ситуација, али смо их надвладала и излазили као победници. Сећам се само лепих догађаја – истиче Мирјана.

Анђела Ђурђић

Један од тих забавних догађаја увек је био када при сусрету са нежном и лепом плавушом многи помисле да она ради неки административни посао, свакако не као рударка. За Мирјану је најлепше то што је њена породица свих протеклих година имала разумевања за њен рударски посао. Сада је она поносна на своју децу која су завршила високе школе и имају своје породице, а она унучиће.

– Има ли шта лепше од тога – закључује с поносом ова свеже пензионисана рударка.

Да је за обављање тешког и одговорног рударског посла важна подршка породице, нарочито када је реч о женама рударима, слажу се и по стажу најмлађе рударке Ибарских рудника, Верица Миловић и

Верица Миловић

Анђела Ђурђић. Ни оне никада нису делиле послове на мушке и женске. Анђела сматра да жена може веома успешно, посвећено и одговорно да обавља сваки посао као и мушкарац. У својој 25. години прошле године је ушла у јамске ревири Ибарских рудника и спуштајући се у сурове рудокопе и до четири хиљаде метара под земљом брине о проветравању, што је од животног значаја за рад рудара.

Под истим условима од прошле године у Ибарским рудницима ради и Верица Миловић. Она је трговачке послове заменила рударским и каже да има изузетну подршку породице и да можда посао рудара није за свакога али је она у том позиву пронашла себе.

Миле Јаснић

ПОДРШКА ЖЕНСКОМ ПРЕДУЗЕТНИШТВУ У ПИРОТУ

Бесповратна средства за различите делатности

Канцеларија за локални економски развој града Пирота објавила је, 22. априла, јавни позив за доделу бесповратних средстава у циљу развоја женског предузетништва на тој територији. За ову намену из буџета града издвојено је 2,5 милиона динара, а максимални износ по кориснику је 250.000 динара.

На јавни позив могу да се јаве активна микро и мала привредна друштва и пред-

узетници код којих су већински власници, односно оснивачи жене, под условом да су регистровани своју делатност пре 1. априла 2024. године.

Субвенције могу бити одобрене за различите намене, уколико привредни субјект није регистрован у оквиру примарне пољопривредне производње и трговине, као и уколико испуњава остале услове прописане јавним позивом.

Јавни позив је отворен до 5. маја ове године, а додатне информације заинтересовани могу добити у Канцеларији за локални економски развој града Пирота.

Потребна документација се може преузети и путем линка:

<https://www.pirotr.rs/index.php/loksamouprava/2014-07-10-11-35-01/konkursi-i-javni-pozivi-2/8231-subv-nci-z-z-ns-pr-duznish-v-2025>.

Г. О.

У ЗАВИЧАЈНОМ МУЗЕЈУ У РУМИ ИЗЛОЖБА АРТЕФАКАТА ИЗ СРЕДЊЕГ ВЕКА

Из живота далеких предака

У оквиру манифестације „Година археологије 2025“, 16. априла, у Завичајном музеју у Руми, отворена је гостујућа изложба Градског музеја Бечеј под називом „Претке нам узвиси“. Изложбу су, у сали Легата Миливоја Николајевића, отворили аутор изложбе Рашко Рамадански и в. д. директора Завичајног музеја, Урош Николић. Рамадански, иначе кустос-археолог Градског музеја у Бечеју, навео је да је то четврто гостовање изложбе и прво ван територије Бачке.

Поставка обухвата вредне археолошке предмете са територије општине Бечеј из периода раног средњег века, са фокусом на време доласка Мађара на ове просторе.

– Рани средњи век називају и мрачним средњим веком јер изостају писани извори. Али управо када мањкају ти примарни историјски извори, ту

Рашко Рамадански и Урош Николић

се археологија указује као прави инструмент за тумачење те прошлости и путем археологије закључујемо да рани средњи век не заостаје за неким каснијим временима по значају – казао је на отварању Рашко Рамадански.

Што се тиче самих налаза, присутни су предмети из људ-

ске свакодневице, алат, функционални делови ношње, керамичке посуде, ствари из покућства, накит, делови наоружања и коњске опреме, као и предмети из духовног корпуса из периода када долази до синкретизма, односно мешања старих многобожачких образаца са новим хришћанским.

Један од најзанимљивијих експоната је скелет младе жене из доба раног средњег века и стручна реконструкција њеног лица.

Изложба ће бити отворена до 10. маја, а посетиоци имају прилику да завире у свет раног средњег века и упознају се са наслеђем предака који су обликовали историју ових простора. **Г. О.**

Изложба „Претке нам узвиси“ изазвала велико интересовање Румљана

У ТРСТЕНИКУ ЈУБИЛАРНИ КОНЦЕРТ „ПРВЕ ПЕТОЛЕТКЕ“

Осам деценија на сцени

У препуној сали биоскопа Дома културе у Трстенику, чланови Културно-уметничког друштва „Прва петолетка“, заједно са својим гостима, свечаним концертном обележили су вредан јубилеј – 80 година на фолклорној сцени.

– Заиста сам задовољна и захвална свим учесницима и, наравно, бројној публици

која нас је подржавала аплаузима. Било је ово незаборавно вече у знаку песме, игре и традиције. Желели смо публици да покажемо наш богати репертоар од оснивања до данашњих дана. Истичем наступ првог извођачког ансамбла, а своје кореографије представили су и ветерани нашег КУД-а, као и дечија екипа, сијали смо сви истим сјајем. На сцени су се смењивале различите генерације фолклораша водећи тако публику кроз разне делове наше земље али и иностранства. Показали смо снагу и посвећеност Друштва, наставили путем нашег преминулог председника и кореографа Дарка Смилковића. Наше вишедеценијско постојање имало је велику улогу

На концерту су се представиле различите генерације фолклораша

у свим културним дешавањима – рекла је председница КУД „Прва петолетка“, Снежана Милорадовић.

Поред традиционалних кореографија, постављене су и нове игре које је урадио балетски играч и члан КУД-а Милош Живановић. На концерту су наступила и деца из балетског студија „Покретом до плеса“, а Живановић каже да су таквим радом успели да споје балет и фолклор, на задовољство публике која је те вечери уживала и није штедела аплаузе.

Покровитељи овог незаборавног концерта били су Народни универзитет Трстеник и локална самоуправа.

Драган Ивановић

У Житишту смотра ветерана фолклора

У Житишту је, по 27. пут, одржан „Споменар“, Фестивал фолклора ветерана Србије и највећа смотра ветерана фолклораша у Банату.

Ова јединствена манифестација поново је окупила бројне ансамбле из различитих крајева наше земље и региона, који су својим наступима током три вечери одушевљавали публику у препуној сали Дома културе.

Културно-уметничка друштва широм Србије учинила су све три вечери фолклором незаборавним, а извођачи су показали изузетну енергију и љубав према народној традицији, што је публика препознала и нештедимице награђивала.

Осим богатог програма и савршених наступа, фестивал је имао и хуманитарни карактер.

М. Ј.

Хуманост и радост празника

Бројним манифестацијама у сврљишком крају обележен је Ускрс, најрадоснији хришћански празник. Празнично расположење осетило се и пре и после Ускрса, а највише су се радовала деца.

Централни догађај, Први ускршњи хуманитарни фестивал, одржан је 20. априла, на сам празник, у делу Хаџићеве улице у Сврљигу. На том простору поред сврљишке цркве постављени су дечији штандови на којима су могли да се купе њихови радови и рукотворине. Сва прикупљена средства усмерена су за лечење болесне деце из овог места.

У цркви Свети цар Константин и царица Јелена на ускршњој литургији у дворишту било је много верника и грађана.

Хуманост, дружење, ускршње радости на сваком кораку. Разноврсна понуда хране и пића и чувени сврљишки специјалитет белмуж. На манифестацији је учествовало више од хиљаду грађана, а изложено је близу две хиљаде ускршњих јаја. Одржана су и такмичења у куцању ускршњим јајима, иза-

Хуманитарна продаја ускршњих јаја и дечијих рукотворина

брано је и најлепше, организовано је такмичење у квизу знања о Ускрсу, као и ускршње сликање. Своје наступе имале су и играчке групе културно-уметничких друштава.

Недељу дана пре Ускрса обележена је Лазарева субота, Врбица. У преподневним сатима у селу Лалинац, уз музику и песму оживео је обичај Лазарице. Девојчице обучене у народ-

ну ношњу, окићене цвећем, обилазиле су домове и певале за здравље, срећу и благостање домаћинства. Домаћини су их даривали јајима која су фарбана за Ускрс.

Истог дана, у Градском парку у Сврљигу, више стотина девојчица и дечака уживало је у дечијем празнику, у цвећу, венчићима и звончићима. Од парка до цркве организована је лити-

ја, а у цркви је освећена врба. На велики четвртак предшколци су у центру Сврљига организовали хуманитарни базар, а хуманитарну акцију приредили су и средњошколци.

Организатор ускршњих догађаја био је Центар за туризам, културу и спорт Сврљиг, у сарадњи са институцијама, удружењима и волонтерима.

С. Ђорђевић

У ТРСТЕНИКУ ХУМАНИТАРНА АУКЦИЈА УСКРШЊИХ ЈАЈА

Прикупљено скоро пола милиона динара

У Ликовном салону Дома културе у Трстенику одржана је традиционална хуманитарна аукција ускршњих јаја. Четрдесет три аутора изложила су укупно 47 експоната: 11 украшених јаја било је дело чланова Клуба ликовних стваралаца „КЛИС“ Трстеник; представници атељеа манастира Велуће предали су својих седам експоната; пет експоната израдили су чланова колектива Предшколске установе „Бисери“; један експонат био је рад Стоматолошке ординације „Хепи дентал“ из Стопање, која већ годинама учествује на аукцији и као купац, а хуманитарној продаји придружили су се и бројни академски уметници из Трстеника, као и уметници наивци, чија су дела такође била изложена у Ликовном салону.

– Желим да захвалим свим учесницима ове хуманитарне аукције на којој је про-

Подршку аукцији дало је 20 учесника из приватног и јавног сектора

дајом васкршњих јаја прикупљено укупно 496.000 динара. Овај износ биће уплаћен за лечење четворо деце са подручја трстеничке општине. Највишу цену од 31.000 динара на аукцији постигло је украшено јаје рад Наташе Величковић из Трстеника, која је

ове године по други пут учествовала са својим радом. Највише средстава куповином експоната донаирали су фабрика ППТ Наменска из Трстеника, у износу од 119.000 динара, затим фирма „Мебит“ из Лопаша – 80.000 динара и ТМО из Трстеника – 27.000 динара. Подршку аукцији дало је укупно 20 учесника међу којима су биле приватне фирме, удружења, радње, државна и јавна предузећа, као и општина Трстеник – рекао је Владимир Јевтић, директор Туристичке организације Трстеник.

Поред Туристичке организације општине Трстеник, организатори овог хуманитарног догађаја били су и Центар за социјални рад и Народни универзитет Трстеник. За исказану хуманост свим учесницима аукције уручене су захвалнице.

Д. Ивановић

ДАН СМЕХА ТРЕБА ОБЕЛЕЖИТИ КАКО ДОЛИКУЈЕ

Моћан лек за душу и тело

Да ли сте се насмејали данас? Кад кажемо насмејали, не мислимо само на онај љубазан смешак реда ради, него на смех који осетите у сваком мишићу свог лица, у стомаку и сваком делићу своје душе.

У свету у коме се живи толико брзо да нам се често чини да нећемо бити у стању да пратимо, где је разлога за бригу и превише, а њихов број се још и повећава како старимо – осмех не чини само да изгледамо уљудно и пријатељски, он је уствари супермоћ која може да нам поправи расположење, побољша здравље и помогне да живимо дужи, и важније од тога – квалитетнији живот. Бесплатан је, за њега нам није потребан рецепт и сви га разумеју. Овај израз радости превазилази све разлике: културолошке, религијске, језичке, старосне.

Терапија смехом

Терапија смехом је техника која користи смех и хумор како би побољшала здравље и добробит целог организма. Базира се на идеји да смех, чак и када није спонтан, има бенефите за физичко и ментално здравље. Спроводи се индивидуално или групно и обично комбинује вежбе смејања, разне забавне игре, гледање комедија, смешне књиге. Једноставна, приступачна и без икаквих нуспојава, може се примењивати код свих, од оних здравих до озбиљно болесних као врста додатне терапије уз терапију коју је прописао лекар.

Сваке прве недеље у мају, ове године 4. маја, широм света се обележава Светски дан смеха, подсетник да чак и у периоду изазова и проблема смех може осветлити излаз из најмрачнијег тунела. Дан смеха „основао“ је 1998. године др Мадан Катарија, лекар из Индије, који је покренуо глобални покрет Јоге смеха. Катарија је веровао да смех, када се дели са другима, може да створи ланчану реакцију здравља, физичког и емоционалног. И заиста, наука је доказала да је био у праву.

Смех није само реакција на нешто пријатно и забавно, он је физиолошки одговор који покреће хемијску реакцију у мозгу и ослобађа неуротрансмитере допамин, серотонин и ендорфин. Допамин повећава осећај среће, серотонин смањује ниво стреса, а ендорфин служи као природни лек против болова. Посебно је занимљиво то што, према новијим истраживањима, чак

и када је смех лажан или форсиран, он је и даље лековит: смањује стрес, побољшава расположење и чини нас здравијим. Кажу – да би смо се осећали боље, потребно је само да се 20 секунди смејемо најширим и најблесавијим смехом којим можемо. Након тога осећаћемо се мало боље и умиреније.

Можда звучи чудно али наш имунитет воли кад смо добро расположени и весели. Смех помаже да се активира имуни одговор организма и чини га спремнијим да се бори против болести. Експерименти су показали да особе које су позитивне и често се смеју имају бољи имунитет од песимиста.

Смејање је добро и за наше срце. Снижава крвни притисак, побољшава циркулацију, те смањује ризик од кардиоваскуларних болести. Смех потпомаже опуштање и смањује стрес, што временом доприноси свеукупно бољем здрављу срца. Резултати дугорочних истраживања су чак показали да људи који се често смеју живе дуже. Велика петнаестогодишња студија коју су спровели норвешки научници на узорку од преко 53.000 жена и мушкараца, направила је везу између смисла за хумор и смртности од кардиоваскуларних болести, инфекција, канцера и хроничне опструктивне болести плућа. Резултати су показали да је код жена са високо развијеним смислом за хумор ризик од смрти од свих наведених болести мањи за 48 одсто, 73 одсто за смрт од кардиоваскуларних болести и 83 одсто нижи ризик за смрт од инфекција. Код мушкараца је утврђен само мањи ризик за смрт од инфекција и то за 74 процента.

Не треба заборавити ни утицај који смех има на друштвени живот. Особе које се смеју изгледају пријатељски, доступно, зраче самопоуздањем и уливају поверење. Подаци указују на то да су људи који се смеју спремнији да помогну другима и да сарађују, а то онда преносе и на друге у свом окружењу.

Код старијих особа смех има посебан значај јер помаже у борби против проблема које често срећемо кад сениора: депресије, анксиозности, усамљености. Студије показују да редован смех може снижити крвни притисак, олакшати болове изазване артритисом, па чак побољшати памћење и концентрацију. Смех подстиче социјалне интеракције и смањује осећај усамљености. За оне који живе сами или ретко виђају породицу, смех може бити начин да се повежу са млађима. Деца и унуци живе у савременом времену и са собом носе свој свет – брз, модеран, старијима често неразумљив. Међутим, заједнички повод за смех чини да сви постанемо исти. У том тренутку године, али и све друго престаје да буде важно.

Било би добро да се на овај Дан смеха сетимо да су најлепши тренуци у животу често они најједноставнији – тренуци када смо се смејали не марећи како изгледамо, колико имамо година или шта нас сутра чека. Смех не решава све проблеме али мења начин на који на њих гледамо и како се са њима боримо. Зато се већ данас – насмејте. Себи. Другима. Успоменама. Па чак и будућности.

Драгана Лукић Лазовић

Два таласа старења

Време тече предвидљиво и нема сумње да старимо читавог живота али чини се да биолошко старење ипак није константно. Наша тела изгледа старе на нелинеаран начин, у брзим налетима када стигнемо до средине 40-их и раних 60-их година.

Ови налази долазе из студије истраживача са Универзитета Станфорд, објављене у августу прошле године. Научници са Станфорда су анализирали крв и друге биолошке налазе 108 учесника старости од 25 до 75 година, који су своје узорке добровољно, за потребе студије, донирали неколико година. Истраживачи су пратили више врста молекула у налазима учесника, укључујући РНК и протеине, као и микробиоме, укупно око 135.000 узорака. Испоставило се да се хиљаде ових молекула и микроорганизама – око 81 одсто анализираних – знатно повећало или смањило у одређеним годинама. Студија је открила да број одређених типова молекула у нашем телу изразито расте или се смањује око 44. године живота и још једном, када напунимо 60 година.

– Иако је очигледно да старимо током целог живота, постоје неке заиста драматичне промене, два велика периода у којима се ствари изузетно мењају. На пример, постоји велики помак

у метаболизму липида када су људи у 40-им годинама и у метаболизму угљених хидрата када су људи у 60-им годинама, и током тих периода се одређени типови молекула у нашем телу у великој мери повећавају или смањују – објаснио је водећи аутор студије Мајкл Снајдер, професор генетике и директор Центра за геномику и персонализовану медицину на Медицинском факултету Универзитета Станфорд.

Метаболичке промене које су истраживачи открили не указују

на то да људи од своје 44. сагоревају калорије спорije, већ да тело другачије разлаже храну. Када се посматрају специфични налази према старосној групи, значајне промене у четрдесетим годинама пронађене су и у количини молекула везаних за кардиоваскуларне болести, кожу и мишиће, и метаболизам алкохола, кофеина и липида. Крајње поједностављено, то значи опадање здравља срца, више потенцијалних повреда и тежег мамурлука.

Промене око шездесете године биле су повезане са метаболизмом угљених хидрата и кофеина, регулацијом имунитета, функцијом бубрега, кардиоваскуларним обољењима и кожом и мишићима. То указује да су људи у овом узрасту имали ослабљени имунитет, слабије варење, били су подложнији дијабетесу типа 2, срчаним болестима и проблемима са бубрезима.

Разлози због којих би 44 и 60 година могле бити прекретнице у здрављу још увек нису јасни, али се аутори студије надају да ће у будућем раду моћи да испитају неколико хипотеза.

– Откривање промена почетком 60-их година живота није било толико изненађујуће, јер се тада јављају повећани ризици од болести. Али промене средином 40-их које су се подједнако дешавале код жена и мушкараца биле су изненађујуће – рекао је Снајдер.

То сугерише да, наводе истраживачи, иако менопауза или перименопауза могу да допринесу променама уоченим код жена у средњим 40-им, вероватно постоје и други, значајнији фактори који утичу на ове промене код оба пола. Још увек се не може са сигурношћу потврдити на који тачно начин ти фактори утичу на здравље, па би идентификавање и проучавање узрочника промена требало да буде приоритет за будућа истраживања.

Но без обзира на узроке, стручњаци су сагласни да постојање индикативних група промена указује на потребу да људи обратe пажњу на своје здравље, посебно у 40-им и 60-им годинама. То би могло да се очитује кроз повећање вежби за заштиту срца и одржавање мишићне масе у оба животна периода, или барем смањење конзумације алкохола од четрдесетих година па надаље јер од тог доба способност метаболизма алкохола успорава.

М. Јовановић

Бољи сазнајни капацитети

Можда је идеја постепеног грациозног старења доведена у питање, али студија истраживача из Центра за старење на Мејлмен школи јавног здравља Универзитета Колумбија, објављена у децембру 2024, открива значајна побољшања здравља старијих особа у поређењу са претходним генерацијама. Иако је студија рађена само на испитаницима у Енглеској, у добијеним резултатима појавили су се трендови веома слични кинеској Лонгитудиналној студији о здрављу и пензионисању.

Уместо да разматра здравље кроз присуство или одсуство болести, студија са Колумбије применила је нов приступ у испитивању функционисања старијих, укључујући њихове когнитивне, локомоторне, психолошке и сензорне капацитете. Открила је да старији данас имају виши ниво физичког и менталног функционисања него претходне генерације у истом узрасту, те да су та побољшања велика. Рецимо, 68-годишњак рођен 1950. имао је сличан капацитет као 62-годишњак рођен деценију раније.

Закључак студије је да су кључну улогу вероватно одиграла побољшања у образовању, исхрани и санитарним условима током двадесетог века, уз напредак медицине као једног од важних фактора.

ГОДИШЊА СКУПШТИНА УДРУЖЕЊА ПЕНЗИОНЕРА СОМБОР

И поред потешкоћа, пословали ПОЗИТИВНО

У просторијама Градског удружења пензионера Сомбор, 9. априла одржана је редовна годишња Скупштина, којој је ове године присуствовао и председник Савеза пензионера Војводине, Милан Ненадић, са сарадницима. Након поздравне речи председнице Удружења Ирене Живановић, усвојен је записник са прошле седнице, а затим разматран предлог Извештаја о раду у 2024. години која је обилovala низом активности: од прикупљања пријава за бесплатне бање, поделе хуманитарних пакета, организације летовања, излета и путовања, до забава, спортских надметања, рада бројних секција, едукација и обележавања значајних датума.

У ретроспективи активности поменут је и пројекат увођења гасног грејања који нажалост није реализован, али се од њега неће одустати ни у овој години.

Најважније тачке овогodiшње седнице Скупштине су се односиле на финансијско пословање ГУП Сомбор и њених пет месних организација у претходној години која је била задовољавајућа, уз напомену да је томе допринело и плаћање чланарине путем административне забране, као и приходи од донације осигуравајућег друштва. Приходи од огрева су били занемарљиви јер све већи

Седници Скупштине сомборских пензионера присуствовао је и председник СПВ Милан Ненадић

број домаћинстава прелази на гасно грејање. Од града је у прошлој години добијено само 300.000 динара по основу јавног конкурса.

Укупан финансијски резултат би био бољи да није било инвестиционих улагања у просторије МОП Стапар и Светозар Милетић, али је упркос тим изазовима Удружење постигло значајне резултате, те је Финансијски извештај једногласно усвојен. Скупштина Удружења је усвојила и Извештај Надзорног одбора, као и предлог Програма рада ГУП Сомбор за 2025. и предлог Финансијског плана за ову годину. Једногласно је подржан и предлог за имено-

вање два нова члана Скупштине: Слободанке Мајсторовић и Данила Стојкова.

На седници је најављен свечани концерт пензионерских хорских друштава Апатина, Суботице и Сомбора, у Градској кући у Сомбору, 23. маја, који први пут организује хорска секција ГУП Сомбор. Такође је најављена подела пакета хуманитарне помоћи у вредности од 2.500 динара за кориснике чија пензија не прелази 27.711 динара. Ове године је за Сомбор одређено 663 пакета.

Председник Савеза пензионера Војводине, Милан Ненадић, у излагању се осврнуо на

побољшање услова живота пензионера и њиховог стандарда као главну мисију крвних организација, што би ове године требало да се одрази кроз повећање пензија али и кроз животну осигурање као вид заштите не само осигураника него и чланова њихових породица. Нагласио је да постоји вероватноћа да ће ове године предложена измена у горњој старосној граници за полисе животне осигурања бити 72 године живота, уместо досадашњих 70.

Своје предлоге и питања чланови Скупштине су образлагали на крају заседања, а један од предлога су здравствени ваучери за пензионере са најнижим примањима, који би им омогућили прегледе у приватним клиникама. Чуло се и питање о могућности наслеђивања дела пензије покојног брачног партнера, по узору на државе у Европи. Председник СПВ Ненадић је образложио да Србија засад није у могућности да издваја додатна средства за ове намене, мада би било изводљиво уколико би економија у наредном периоду знатно ојачала, те да крвне пензионерске организације и служе као спона између корисника пензија и Владе како би се у континуитету очувала права и интереси чланова.

И. Огњанов

СВРЉИШКИ ПЕНЗИОНЕРИ ОДРЖАЛИ ГОДИШЊУ СКУПШТИНУ

Наставак добрих активности

Почетком априла, Удружење пензионера Сврљиг одржало је годишњу Скупштину на којој је усвојен Извештај о раду за прошлу и планиране активности за ову годину.

У уводним напоменама Славиша Матејић, председник Удруже-

ња, похвално је говорио о активностима пензионера у социјалној и здравственој области, културним и спортским активностима, као и у делу који се односи на повољну набавку различитих артикала, осигурање чланства и многобројне видове сарадње

и дружења. Матејић је најавио наставак добрих активности и у овој години, првенствено када је реч о учлањењу пензионера у Удружење, осигурању и социјалној помоћи. Први човек сврљишких пензионера најавио је и наставак сарадње са локалном

самоуправом, Црвеним крстом, Центром за социјални рад, Домом здравља, Савезом пензионера Србије и другим удружењима.

У раду Скупштине учествовао је и Мирко Зечевић, председник Округног одбора удру-

Одраз душе и надахнућа

У Ликовној галерији Културног центра у Кули, 15. априла, отворена је изложба радова са 16. Ликовне колоније Савеза инвалида рада Војводине и 17. Ликовне колоније у организацији Општинске организације инвалида рада Кула. Окупљенима су се обратили председник Општинске организације инвалида рада Кула, Обрад Војиновић, председница Савеза инвалида рада Војводине, Стана Свиларов, заменик председника Савеза инвалида рада Србије, Станко Нимчевић, и модераторка Дубравка Недовић, а изложбу је свечано отворио заменик председника општине Кула, Карољ Валка. Више од 40 слика изложено је у Ликовној галерији, а заступљено је више од 20 сликара са простора Аутономне покрајине Војводине.

Како је истакао Обрад Војиновић, председник ООИР Кула, инвалиди рада труде се да учествују у животу свих грађана, а

Велико интересовање за стваралаштво инвалида рада

сликарство је начин на који улепшавају како свој, тако и животе грађана Куле који имају прилику да уживају у овим сликама.

– Мени је изузетно драго што се данас овде окупио велики број сликара који су прошле године радили на две ликовне колоније. У Кули је била 17. Ликовна колонија у организацији ООИР Кула, док је у Новом Саду одржана 16. Ликовна коло-

нија Савеза инвалида рада Војводине, а овде су све слике заједно изложене. Као што је модераторка рекла, свака слика одражава уметничку слободу и надахнуће и представља велику вредност. Имамо добар потенцијал и сви се радо одазивају на позив да дођу код нас, јер сви кажу да Кула посебно даје неку драг њиховом стваралаштву – рекао је Војиновић.

Заменик председника општине Кула, Карољ Валка, навео је да су његове импресије поводом ове изложбе и те како позитивне, те да делатност инвалида рада на пољу уметности свакако јесте вредна пажње, помена и подршке.

– Мислим да је ова изложба једна од бољих ако не и најбоља у последњих неколико година. Сlike су заиста квалитетне и лепе и све је лепо организовано и то је похвална чињеница и за Ликовну галерију Културног центра и за Општинску организацију инвалида рада. Овакве изложбе су добре, како за грађанство тако и за оне који се тиме баве. Што се тиче сарадње са Општинском организацијом инвалида рада, ми годинама сарађујемо и њихова делатност представља пример добре праксе и добро је да се инвалиди рада окупљају и друже и да преко њихових сјајних слика видимо њихову душу – истакао је Карољ Валка.

Милош Делибашић

На изложби су приказана дела изузетног умећа и имагинације

жења пензионера Нишавског округа и председник Градске организације пензионера Ниш. Он је на почетку излагања похвалио посећеност и рад Скупштине, а затим се осврнуо на помоћ коју пензионери добијају од Републичког фонда ПИО. Зечевић је говорио и о заједничким акцијама пензионера Сврљига и Ниша и апеловао да оне буду масовније.

У Удружењу пензионера Сврљиг задовољни резултатима у прошлој години

Марија Недељковић, организаторка многобројних излета за пензионере Ниша, позвала је и Сврљижане на сарадњу и заједничко путовање.

На седници Скупштине усвојен је и Финансијски извештај за прошлу и планирани оквир средстава за ову годину. Закључено је да Удружење послује позитивно и да се о сваком динару води рачуна. **С. Ђорђевић**

АРАНЂЕЛОВАЦ

Домаћини Смотре хорова

Као победник 19. Смотре хорова и певачких група удружења пензионера Србије, Певачко друштво УПО Аранђеловац домаћин је јубиларне 20. Смотре, која ће се одржати 16. октобра 2025. године у овом граду. Смотра има такмичарски карактер, а победник, према одлуци стручног жирија, преузима организацију манифестације за 2026. годину.

Познати по гостопримству, Аранђеловчани организују богат програм који ће претходити наступу учесника, а по завршеном такмичењу и избору победника дружење уз ручак и музику. Смотра ће бити медијски праћена. Пропозиције за учешће биће достављене удружењима пензионера и објављене у Гласу осигураника, у мају ове године.

Љ. Б.

ЛЕСКОВАЦ

Донација Црвеном крсту

Секција жена, која у последњих десетак година успешно послује при лесковачком Удружењу пензионера, у првој недељи априла прикупила је већу количину очуване гардеробе за децу и одрасле и испоручила је организацији Црвеног крста у Лесковцу.

Председница Секције жена тог најстаријег лесковачког удружења, Љубинка Бина Цветковић, истакла је да је прикупљена већа количина очуване и нове гардеробе, коју су активисткиње уредно испеглале и спаковале у транспортне кутије. Цветковић је најавила да ће бити још сличних акција којима ће обрадовати малишане и старије кориснике са евиденције лесковачког Црвеног крста.

Ова група од стотинак хуманитарки већ је прикупљала сличну донацију за лесковачко Удружење „Дуга“, за децу са посебним потребама, а планирају и прикупљање одеће и обуће за кориснике Центра за социјални рад.

Т. С.

МЛАДЕНОВАЦ

Интересовање за Књижевни дан

У организацији Књижевног клуба Покрета трећег доба Србије и Књижевне секције Удружења пензионера општине Младеновац, у том месту је, 1. априла, одржан Књижевни дан литерарних стваралаца, пензионера из УПО Младеновац, Аранђеловац, Смедеревска Паланка и Београд. Више од 30 аутора читало је своје радове, бурно поздрављени од слушаца, поштовалаца писане речи, у препуној сали Клуба пензионера у Младеновцу.

Незаборавној атмосфери су допринели надахнути наступи аутора, пажљива публика, ауторска изложба слика, домаћински ручак и весело дружење уз звуке хармонике.

Имајући у виду велико интересовање пензионера за ову манифестацију, Књижевни клуб ПТД Србије ће током године иницирати Књижевни дан у сарадњи са удружењима пензионера београдских општина и општина широм Србије.

У циљу промовисања активног старења, кроз овај догађај потврђује се да су године само број.

Љ. Б.

КЊАЖЕВАЦ

Конкурс за расподелу хуманитарних пакета

Републички фонд ПИО, у сарадњи са Савезом пензионера Србије, и ове године обезбедио је средства и расписао конкурс за поделу хуманитарних пакета пензионерима на територији Србије.

Основни услов за конкурисање је да пензија не прелази износ од 27.711,33 динара, а уз пријаву треба доставити и последњи чек од пензије, личну карту и изјаву о броју чланова домаћинства. Пензионери заинтересовани за овај вид помоћи могу се пријавити у Удружењу пензионера Књажеваца.

– Што се критеријума тиче, поред висине пензије и године старости, предност имају чланови домаћинства који живе сами и немају другу помоћ. Пријаве примамо од 9. априла, у времену од 9 до 12 сати, и примаћемо их све до 9. маја – каже Радомир Вељковић, председник Удружења пензионера Књажеваца.

Прошле године више од 300 пензионера са територије књажевачке општине добило је пакете хуманитарне помоћи.

И. В.

ТРСТЕНИК

Излет у Сокобању и манастир Лешје

Чланови Општинске организације пензионера Трстеник настављају активно да се друже и у овој години. Након заједничке прославе Дана жена и посете Сланинијади, уследио је излет у Сокобању.

– Најпре смо посетили манастир Лешје и присуствовали јутарњој литургији, а једна монахиња нам је испричала историју тог места. Препуни утисака, кренули смо затим на планину Ртањ и посетили лековито врело. Пут је нас 43 пензионера даље водио према Сокобањи, где смо решили да се мало подмладимо. Уживали смо у тамошњим парковима и ресторанима уз домаће специјалитете. У поподневним сатима смо кренули назад у Трстеник задовољни и овим излетом. Следећи смо заказали за 12. мај, биће то излет у Вишеград и манастир Добрун, и надам се да ће нам као и досад бити лепо дружење – каже Милица Куч, председница Комисије за друштвени живот и путовања Општинске организације пензионера Трстеник, којој у реализацији ових успешних активности помажу Радмила Цветковић и Мирослав Алексић.

Д. И.

БАЈИНА БАШТА

Утакмица са Лозницом

Низу активности Удружење пензионера Бајина Башта придодало је још једну. Према речима председника Удружења, Недељка Ракића, и председника Комисије за спорт и рекреацију, Спасоја Илића, жеља је била да се пензионери, нарочито они млађи, укључе у такмичење у малом фудбалу.

За почетак су угостили пензионерску екипу Лознице, а у плану је организовање малог турнира на коме би учествовале по две екипе са десне и леве обале Дрине. Постоје размисли да се турнири одржавају и у другим спортовима.

Сусрет екипа Бајине Баште и Лознице одржан је у Градској хали, а гости су победили са 2:1 после бољег извођења пенала. За домаћина су играли Братислав Васиљевић, Бране Младеновић, Милун Тимотијевић, Раденко Јашић, Милован Маринковић. Предводио их је селектор Спасоје Илић (90). За Лозничане су наступили Љубиша Павловић, Милан Југовић, Славко Живановић, Михаило Максимовић. Код Бајинобаштана најстарији је био Тимотијевић (70), код гостију Максимовић (76). Дужност судије обавио је Дејан Тимотијевић.

– Имали смо леп излет до Бајине Баште. Мало смо играли фудбал, мало се дружили. Хвала домаћину на иницијативи и дочеку, ускоро ће они бити наши гости у Лозници – рекао је Љубиша Павловић.

М. А.

ВРАЊЕ

Свакодневица у знаку подршке

У Удружењу пензионера града Врања све је у знаку пријављивања најстаријих грађана за добијање пакета солидарне помоћи.

Председник пензионерске организације која има 4.100 чланова, Стојче Павловић, очекује да ће ове године бити испоручено 700 пакета са прехранбеним производима и средствима за личну хигијену најугроженијим пензионерским породицама.

У Пчињском округу пакете треба да добије три хиљаде сиромашних пензионера и њихових укућана из Врања, Пре-

шева, Бујановца, Трговишта, Владичиног Хана, Сурдулице и Босилеграда. Подсетимо да набавку пакета са намирницама и хигијенским потрештинама, посредством Савеза пензионера Србије, финансира Републички фонд ПИО.

Заменик председника једне од најстаријих и најбројнијих пензионерских дружина у Србији, Чедомир Стојановић, истиче да се велика пажња посвећује пријављивању чланова за набавку огревног дрвета и пелета на највише осам рата. Зависно од платежне способности, сваки члан може да купи највише 24 кубика огревног дрвета за наредну грејну сезону.

Кубик буковог дрвета кошта 6.500, а просторни метар храстовог кошта седам хиљада динара. За тону пелета ваља платити 27.162 динара. Испорука огрева трајаће од априла до краја августа, а огревна дрва и пелет испоручиће регистроване фирме које су на тендеру понудиле најповољније услове за припаднике трећег доба.

В. П.

Бесплатан опоравак за 575 пензионера

Право на бесплатан десетодневни опоравак у 26 бања Србије стекло је 575 пензионера из Прешева, Бујановца, Трговишта, Врања, Владичиног Хана, Сурдулице и Босилеграда.

Пчињски округ има око 35.600 припадника трећег доба. Услуге здравствено-стационарних установа и бањско-климатских лечилишта о трошку Фонда ПИО користиће пензионери са нижим примањима. Како кажу, посебно их радује чињеница да бањски третмани подразумевају лекарске прегледе, одговарајуће терапије и надзоре врхунских бањских медицинара. Задовољни су и због тога што Републички фонд ПИО сноси и путне трошкове.

В. П.

РЕДОВНА ГОДИШЊА СЕДНИЦА СКУПШТИНЕ УДРУЖЕЊА ПЕНЗИОНЕРА ГРАЧАНИЦА

Појачани напори и храброст

Протекли једногодишњи период обележиле су бројне нежељене ситуације, посебно на простору Косова и Метохије. Довољно је само подвући срамне, неразумне и нељудске, слободно се може рећи и крајње непријатељске активности режима у Приштини: забрањен је рад скоро свих српских институција, затворене су филијале српских банака и пословнице српске поште, привремено забрањен рад филијалама Фонда ПИО и социјалне заштите. Укинута је динар као средство плаћања, настављена забрана уласка и пласмана српске робе на КиМ, укинута право на слободу изјашњавања и удруживања. У таквим околностима највише су наравно били погођени пензионери. Стога је било неопходно уложити више напора и храбрости да се последице што безболније савладају. Остварени резултати Удружења пензионера Грачанице, у спровођењу планираних и статутарних активности, доказ су да ти напори и храброст нису изостали. Напротив, поносни су и презадовољни оним што се чинило, што се чини и што ће се чинити.

Ово је записано и у извештају о раду УП Грачанице, за период од априла 2024. до априла

Са седнице Скупштине УП Грачанице

ове године, који је разматран и усвојен на редовној годишњој седници Скупштине те пензионерске организације, одржаној средином априла. Остварени резултати су и плод наставка и унапређивања сарадње са Савезом пензионера Србије, Фондом ПИО и другим институцијама где се могло затражити и очекивати успешно решавање насталих потешкоћа. То се, пре свега, односи на активности у области друштвеног стандарда, односно на изналажење модела и начина да се и до пензионера КиМ доставе пакети солидарне помоћи, у новчаној противвредности, на обезбеђивању доказа о висини пензија за ову активност и бесплатну рехабилитацију. Све му томе пуни допринос дала је и Поштанска штедионица са сво-

јим филијалама у рубним општинама у централном делу Србије.

И протекли једногодишњи период обележиле су бројне размене посета и искустава са општинским организацијама у Србији, пре свега у Нишу, Лесковцу и Врњачкој Бањи, а успостављени су и први контакти са Удружењем пензионера Братунца, у Републици Српској. У организацији излета и вишедневних екскурзија кренуло се од Охрида, наставило са посетом манастиру Острог, херцеговачкој Грачаници у Требињу, српској цркви у Мостару, а затим у јуну обиласком Солуна и Српског гробља на Кајмакчалану, као и светском чуду манастирског комплекса Метеори.

Први део сезоне завршен је петодневним боравком на Зла-

тибору и посетом Националном парку „Тара“ и Бајиной Башти. Током лета више од 250 грачаничких пензионера, посредством свог удружења, боравило је у бањама широм Србије под повољнијим условима, ценама нижим од стандардних и на одложено шестомесечно плаћање. Више од 80 је остварило право на бесплатну рехабилитацију, а око 150 и право на субвенционисани одмор уз помоћ ваучера.

Није изостало ни учешће на олимпијадама трећег доба у Нишу и Врњачкој Бањи, а са пуно жара и љубави организована је регионална Олимпијада „Грачаница 24.“ Истовремено, заокружене су активности на оспособљавању простора за окупљање и дружење пензионера по месним одборима, што је допринело да близу 1.600 чланова овог удружења оствари потребне контакте и направивање договора како да се ублаже последице изазване одлукама косовске администрације.

На редовној седници Скупштине УП Грачанице усвојени су и остали извештајни и програмски документи, а донета је и одлука о организацији Олимпијаде „Грачаница 25.“

В. Стојковић

ЈУБИЛЕЈ ОПШТИНСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ИНВАЛИДА РАДА САВСКИ ВЕНАЦ

Празнично у кући краља Петра I

Уз подршку Сектора за заштиту особа са инвалидитетом Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и општине Савски венац, у кући краља Петра I обележено је 70 година рада Општинске организације инвалида рада Савски венац. Тродневни програм обележавања почео је 14. априла изложбом сликарске радионице, уз коктел и музичку пратњу, а присутница се у име Министарства обратила Јелена Радојичић и Споменка Маљковић, председница Удружења. Другог дана је организована радионица сликања на текстилу и осликавања ускршњих јаја која је била отворена за све заинтересоване.

– Наше радионице нису резервисане само за чланове Удружења, већ за све који желе да истраже своје уметничке склоности. Посебну захвалност дугујемо општини Савски венац која је омогућила да овај празник обележимо у кући краља Петра I. Отворени смо за сарадњу са сличним удружењима, а своје редовне активности реализујемо у Месној заједници Топчидерско брдо – Сењак и Дечијем културном центру Мајдан – рекла је Мирјана Стојановић, потпредседница Удружења.

Последњи дан манифестације био је резервисан за радионицу са сликарком

Споменка Маљковић и Јелена Радојичић

Душицом Топаловић, и за промоцију књиге чланице Удружења Иване Илић Форшек.

Е. Ђирић

Стаж за време коришћења накнаде НСЗ

? Д. Н., Шабац: Годину дана сам добијао новчану накнаду од Националне службе за запошљавање и сад ми је то истекло. Шта треба да прикупим од докумената и где да предам да би ми тих годину дана било уписано у радни стаж?

Одговор: Јединствену пријаву (пријава на осигурање/одјава са осигурања) за кориснике новчане накнаде подноси искључиво Национална служба за запошљавање, која има и обавезу да уплати доприносе за тај период. Дакле, све се обавља по службеној дужности. Уколико у матичној евиденцији нису регистроване пријаве података о стажу и заради, Фонд ПИО ће их прибавити службеним путем од Националне службе за запошљавање.

Запослење пензионера у иностранству

? И. И., Горњи Милановац: Од децембра прошле године сам у пензији, старосној, а сада се селим код ћерке у Немачку. Знам да треба Фонду да пријавим промену пребивалишта али ме интересује да ли постоји могућност да се поново запослим у Немачкој пошто још могу да радим. Да ли то треба да пријавим нашем Фонду ПИО и да ли ми у том случају престаје исплата пензије?

Одговор: Према прописима Републике Србије, не обуставља се исплата домаће пензије за време рада у иностранству. Након остваривања права на пензију корисници старосне и привремене старосне пензије могу несметано да раде.

Стаж из Швајцарске

? Л. Л., Катићи: Радио сам у Швајцарској 14 година, а онда сам се вратио у Србију и овде имам скоро 17 година стажа. Тренутно нисам у радном односу а следеће године идем у пензију. Каква је процедура да добијем нашу старосну пензију? Кома треба да поднесем захтев за швајцарску пензију?

Одговор: Захтев за остваривање права на старосну пензију по споразумима/конвенцијама подноси се органу социјалног осигурања у земљи где имате пребивалиште. У складу са Споразумом, државе уговорнице ће потврдити стаж и одлучити о праву на старосну пензију према својим законским прописима за део стажа навршен у тој држави. С обзиром на то да у Србији имате више од 15 година стажа осигурања, имате услов за самосталну старосну пензију када навршите 65 година. Захтев поднет носиоцу осигурања једне државе уговорнице сматра се захтевом поднетим и носиоцу осигурања друге државе јер се по службеној дужности врши размена података на прописаним двојезичним обрасцима.

Провера података о стажу

? И. Г., Коцељева: Проверавао сам своје податке о стажу на сајту Фонда ПИО и видео да немам ништа за прошлу годину, ни од почетка 2025. године. Моји послодавци кажу да ми је све уплаћено. Како је то могуће?

Одговор: Подаци о уплатима доприноса се од 2020. године електронски преузимају са Портала Централног регистра обавезног социјалног осигурања (ЦРОСО). На основу преузетих података о уплаћеним доприносима Фонд прерачунава стаж и уноси М4 у базу података матичне евиденције. Подаци о уплатама доприноса се повлаче збирно за целу календарску годину. Електронско преузимање података за прошлу годину је по устаљеној процедури започето почетком ове године и најчешће се оконча до краја фебруара, а

ВИ ПИТАТЕ „ГЛАС ОСИГУРАНИКА“ ОДГОВАРА

Више информација о свим питањима из области пензијског и инвалидског осигурања доступно је на сајту РФ ПИО www.pio.rs

најкасније до краја првог квартала ове године, под условом да су доприноси за претходну годину правилно обрачунати и уплаћени. Може да се догоди и да се приликом преузимања уочи нека неправилност, па да се од послодавца тражи корекција, што додатно може да одложи регистровање података. Дакле, то што за неку годину немате регистрован М-4 не

мора одмах да значи да послодавац није платио допринос.

У Фонду ПИО се води евиденција података о стажу и заради на годишњем нивоу и не располажемо подацима о месечним уплатама за текућу годину. С обзиром на то да је Пореска управа надлежна за наплату пореза и доприноса, можете њима да се обратите за ту информацију.

Црквени брак и право на породичну пензију

? К. В., Чајетина: Мој муж и ја смо се пре десет година венчали у цркви али нисмо у општини. Имамо и заједничку имовину. Да ли ћемо имати право на породичну пензију оног другог а да не морамо на суду да доказујемо постојање ванбрачне заједнице, односно да ли се црквени извод из матичне књиге венчаних признаје као законит доказ?

Одговор: Према изменама и допунама Закона о ПИО, ванбрачна заједница је изједначена са браком, тј. породичну пензију, поред супружника, може да оствари и ванбрачни партнер. Законом је предвиђено да је за доказивање постојања ванбрачне заједнице валидна само пра-

воснажна судска одлука којом је утврђено постојање ванбрачне заједнице. Будући да нисте уведени у општинске матичне књиге венчаних, у поступку остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања мораћете, у судском поступку, да докажете статус ванбрачне заједнице.

Доказ о служењу војног рока

? В. П., Зрењанин: Ове године пуних 65 година па сам на сајту Фонда проверавао шта све треба за старосну пензију. Видим да се тражи и доказ о регулисаном војном року (оверена фотокопија војне књижице или уверење војног одсека). Ја сам војни рок одслужио 1982. године, а тада није било рачунара па су ми у надлежној војној служби у општини рекли да не могу да ми издају потребан документ. Нисам успео да нађем војну књижицу. Шта да радим?

Одговор: Ви можете да поднесете захтев без доказа о служењу војног рока, али у поступку по Вашем захтеву не може да се донесе решење о праву на старосну пензију без овог документа. Референт који буде водио поступак по Вашем захтеву упутиће Вам допис за накнадну доставу копије војне књижице

или потврде. Документ о служењу војног рока је неопходан да би се тачно обрачунала дужина стажа осигурања јер се време проведено на одслужењу војног рока не признаје у стаж осигурања. Уколико не поседујете војну књижицу, за уверење се обратите војном одсеку или Министарству одбране.

МАРТОВСКИ ИЗЛЕТ СОМБОРАЦА У СЕВЕРНИ БАНАТ

Одушевљени Сентом и Адом

Планирани излет у марту за Сенту и Аду сомборски пензионери су дочекали са радошћу, те се велики туристички аутобус попунио за два дана. Време је послужило па су чланови ГУП Сомбор већ од поласка предосећали да путовање обећава.

Прва половина дана била је планирана за обиласке културно-историјских знаменитости Сенте, а љубазношћу њихове туристичке организације најпре се ишло у Градску кућу, где је у Свечаној сали одржано кратко предавање о прошлости овог историјског места у којем се одиграла чувена Сенћанска битка (када је Беч спасен од најезде Турака 11. септембра 1697).

Градски музеј, као следећа дестинација, заузео је пажњу пензионера изванредном поставком јер поседује богат материјал из палеонтологије, археологије и локалне историје. Музеј располаже завичајном збирком и има 12.000 експоната. Стална етнографска поставка говори којим занатима су се бавили људи на овом простору кроз историју, како су се облачили, како су

У родној кући Стевана Сремца

живели рибари поред Тисе и зашто је конопља представљала једну од најважнијих пољопривредних култура.

Међутим, највеће изненађење је био Музеј технике – јединствен у Европи како по броју експоната, тако и по епохама из

којих потичу. Овај приватни музеј је настао захваљујући тридесетогодишњем упорном трагању на четири континента за техничким изумима разних народа, али и предметима који су коришћени у свакодневном животу у раздобљу од два века. Збирка са близу 15.000 експоната и са двадесет две радионице, распоређене у неколико делова породичне куће, води посетиоце кроз занимљиву историју о људима и догађајима, хобијима и трендовима. Углавном, немогуће га је обићи у ограниченом времену од 90 минута.

Последња дестинација у Сенти била је родна кућа Стевана Сремца – споменик културе од великог значаја. Стеван Сремац, велики српски писац, живео је у овој кући само 11 година: од рођења 1855. до смрти родитеља 1866. године. На 150. годишњицу његовог рођења кућа је откупљена, обновљена и претворена у Завичајну фондацију.

Прича о животу Стевана Сремца је веома занимљива, највише по љубавном заносу и опседнутошћу веома младом девојком, али ни његови последњи дани нису били онакви какве смо можда очекивали од једног писца, професора и академика. Нација му је захвална за књижевна дела од којих су нека доживела и филмске верзије: „Ивкова слава“, „Зона Замфорова“ и „Поп Ћира и поп Спира“.

Други део дана је био рекреативан јер су га сомборски пензионери провели у спортско-рекреативном центру у Ади, покрај Тисе, окружени природом и објектима који ће бити предмет занимања на лето, када се планира купање у комплексу отворених базена, као и у новом велнес и спа центру „Адица“. Разлог више да се поново крене на север Баната!

Иванка Огњанов

„Битка код Сенте“ није у Сенти

Салу сомборске Жупаније краси највећа слика у Србији, чувено дело Франца Ајзенхута „Битка код Сенте“, која се одувек налази. У потрази за овом сликом туристи често дођу у Сенту, а онда разочарани и збуњени сазнају где се заправо налази ово ремек-дело. Како је слика површине једнособног стана доспела у Сомбор и како је тако габаритна унета у салу тадашњег жупног уреда?

„Битка код Сенте“ постављена је у фебруару 1898. у Велику салу здања сомборске Жупаније јер је у то време овај град био седиште Бачко-бодрошке жупаније као први слободни и краљевски град Краљевине Угарске. Да би се слика површине 28 квадратних метара (са рамом скоро 40 м²) унела на први спрат здања, пробијен је део зида изнад средишњих врата свечане сале, те је слика унета кроз тако проширен улаз.

Ово импозантно уље на платну је настало у Минхену 1895-1896. године и представља највећу победу хришћанске (аустријске) војске над турском војском којом је окончан Велики бечки рат. У редовима хришћанске војске, под командом принца Еугена Савојског, борили су се немачки, шпански, француски, италијански, чешки, моравски, мађарски, српски, буњевачки и хрватски војници. Хришћанска војска је била малобројнија од турске, али су тактика и стратегија принца Савојског биле пресудне за победу са минималним жртвама победника и огромним жртвама пораженог, те са изразито великим ратним пленом.

Било је више покушаја да се слика однесе из Сомбора, али је она до данас остала на месту где је и постављена. Пре тачно 123 године, градске власти Сенте упутиле су Бачко-бодрошкој жупанији молбу за уступање слике али је она одбијена. После Првог светског рата Мађарска је тражила да дође у посед слике, али је изгубила спор пред Међународним судом у Хагу. Пробало се са том идејом и у Новом Саду 1939, а ту намеру је прекинуо рат. Након Другог светског рата предложено је да слика буде предата београдском Народном музеју, чији је управник тада био Сомборац Вељко Петровић, коме није падало на памет да слику измести из родног града.

Највећа слика у Србији: „Битка код Сенте“

Да ли сте знали ...

– да је тема овогодишњег Дана планете Земље, који је обележен 22. априла, била посвећена обновљивим изворима

енергије као кључном решењу у борби против климатских промена и загађења? Циљ је да се мобилише широко коришћење обновљивих извора енергије како би се њихова употреба утростручила најкасније до 2030. године. Иначе, Дан планете Земље се обележава већ 55 година и један је од најзначајнијих датума који ангажује више од милијарду људи широм света посвећених очувању животне средине.

– да су обновљиви извори енергије чинили 30 одсто производње електричне енергије у 2023? Од тога хидро енергија чак 47 одсто, снага ветра 26, соларна енергија 18, биомаса осам и геотермална енергија један одсто. Седамдесет држава тренутно заједно чине 80 одсто глобалног капацитета обновљиве енергије, а, према пројекцијама, до 2030. Кина би требало да поседује скоро 60 процената свих обновљивих капацитета инсталираних широм света.

– да ће, као резултат изградње нових великих соларних електрана, те повећања кровних соларних инсталација компанија и домаћинстава, само фотонапонски соларни системи чинити огромних 80 процената раста глобалног обновљивог капацитета до краја деценије? Тренутно Кина доминира у сектору соларне енергије са 77,8 одсто свих соларних панела у свету и са 393GW соларног капацитета.

– да је највећи произвођач „чисте“

енергије Норвешка, где 98,3 одсто произведене енергије долази из обновљивих извора? Бразил је на другом месту светске листе са 89,3 одсто обновљиве

енергије, док је Нови Зеланд трећи са 87,6 процената. Међу првих десет земаља су и Данска, Португал, Шведска, Канада, Колумбија, Чиле и Немачка.

– да снагу ветра најбоље користи Велика Британија? Тренутно УК има више инсталираних капацитета од било које друге земље, са приобалним ветром који напаја више од 7,5 мили-

она домова. Истовремено, у Исланду геотермална енергија греје девет од 10 домова, а њихов јединствен приступ комбинацији хидроенергије и геотермалне енергије обезбедио им је у 2015. години скоро 100 одсто производње електричне енергије из обновљивих извора.

Лековите мисли

Лудост не зна за границе и не треба јој пасош!

Нема више истина, али има истина које неким не одговарају.

Често се квалитетно продаје роба без квалитета.

Многи не знају граматику. На своје глупости никако да ставе тачку.

Без разлога кукумавчи. Шта би тек било да има разлога.

За разлику од посла, на банкету није било забушаната!

Душан Старчевић

Ситуација

Ко високо лети, има бољи преглед ситуације на терену.

Ко с ђаволом тикве сади, не остаје му ни семе.

Није ни историји лако. Њу пишу и неписмени победници.

За рађање проблема овде су сви дани плодни.

На вашару таштине не може се наћи ни лицидерско срце.

Ко не зна где је пошао, свеједно је којим путем иде.

Раде Ђерговић

Речи

Одржите реч по цену да се и не одржите.

Човек је чист ако је добро умивен. Прочишћен је ако је зла ослобођен.

Не квари пара човека. Пара квари подложне кварењу.

Част свакоме, ко је сачува.

Лековито је мање користити лекове.

И кад промените путоказе, путеви остају исти.

Пеко Лаличић

Доктор ми је рекао да избегавам било какав стрес, тако да више уопште не идем код лекара.

Прошлост

Дуго смо га исправљали, имао је вијуге!

Прошлост је талог палог искуства!

Култура је оно што мали људи у својим сукобима не стигну да униште!

Трам се са самим собом, ко победи пије пиво!

Овде су и Богу рекли – губи се!

Поклањајмо ћутке!

Раде Мићковић

Памет

Пресушио ми извор. Све сам пустио низ воду.

Кад нема куд и вук мења ћуд.

Паметан се не придружује свакоме.

Очекујем светлију будућност кад измирим дуговање за струју.

Остајте овде. Тамо не трпе нераднике.

Увек говорим истину, нико ми не верује.

Радомир Станојековић

шареница шареница шареница

СКАНДИНАВКА

АУТОР: РАЈКО КУЗМА- НОВИЋ	ПРИШТИЋ НА КОЖИ	БУК, ВОДОПАД	ТВ ПРИ- ЈЕМНИЦИ	РАВНО- ДУШНОСТ	ПАПСКА ДРЖАВА	СОЛИ СИРЋЕТНЕ КИСЕЛИНЕ
ШПАЈЗ						
СЛЕП ЧОВЕК						
ВЕЛИКЕ РАСКОШНЕ ЗГРАДЕ						
ПРОКТЕВ ЗА ЈЕЛОМ						
 ГЛАС ОСИГУРАНИКА	КРУПНООКО	ГАЛАМА, ГРАЈА	ГРАД У ИНДИЈИ			
ДРОГА, НАРКОТИК						
КОТЛОВИ						
АУТОТРАН- СПОРТНА ОРГАНИ- ЗАЦИЈА				НЕ ОПРАВ- ДАТИ ОЧЕКИВАЊА	УЗГАЈА- ЛИШТЕ СТОКЕ	УЧЕСНИК У НЕКОМ ДОГАЂАЉУ
ЦЕНОВНИК УСЛУГА						
ПРИЛИЧНО НИЗАК						
 ГЛАС ОСИГУРАНИКА	КОЈИ САДРЖИ ОТРОВ	ВАРЕЊЕ ХРАНЕ У ЖЕЛУЦУ	НЕТОРЕГИ- СТАРСКА ТОНА ВРСТА РАТНОГ БРОДА			
ОРУЂА, ПРИБОРИ						
САКУПЉАЧ ЛЕКОВИ- ТОГ БИЉА						
ЦРВЕНО ВИНО					ПОСУДА СА ТУЧКОМ	ДРАЖИ
ОРОЗ, ОКИДАЧ						
КУВАНО ПОВРЋЕ (МН.)						
ФИЛМ ЦЕЛМСА КАМЕРОНА						
МЕТОД РАДА (МН.)						

Б	Ј	У	Л	И	Ш	К	А	О	Н	И
Р	О	Р	И	М	И	Т	С	А	Л	В
А	Р	Р	О	Н	И	Т	Д	У	Њ	А
Н	Д	Ц	А	Д	О	Г	Г	А	А	Н
И	А	Н	О	Ј	О	Џ	Б	Т	К	К
С	Н	Р	А	Б	Х	Е	Л	Е	Н	А
Л	Ф	Н	Д	М	Р	Г	Т	Б	И	Ј
А	Ц	И	К	Н	А	Е	О	А	М	И
В	Г	О	А	Р	А	Г	Н	З	С	Р
А	З	Р	Д	Д	О	С	В	И	А	А
Р	Д	Е	О	С	Е	Е	К	Л	Ј	М
Т	Р	И	Л	З	З	Ч	В	Е	Р	А
П	А	А	Н	Д	Д	Н	Д	Ј	Л	Н
Б	В	М	А	Г	Д	А	Л	Е	Н	А
А	К	Н	А	Р	Р	В	Н	Д	И	С
Ј	А	М	А	Р	Т	И	Н	А	Ц	О
А	Н	И	Л	К	А	Ж	Д	Т	А	К

У осмосмерци пронађите мушка и женска имена из пописа.
Преостала слова дају још једно женско име.

АЛЕКСАНДРА
АМАНДА
АНАМАРИЈА
АНКИЦА
АФРОДИТА
БАЈА
БЕРНАРД
БОГДАН
БОГОСЛАВ
БОРА
БРАНИСЛАВА
ВЕРА
ВЛАСТИМИР
ГРОЗДАНА

ДУЊА
ЕЛИЗАБЕТА
ЖАКЛИНА
ЖИВАНЧЕ
ЗВЕЗДАНА
ЗДРАВКА
ИВАНКА
ИНГРИД
ЈАСМИНКА
ЈОРДАН
ЈУЛИШКА
КОСАНА
МАГДАЛЕНА
МАТИНА

МОЦА
ОБРЕНИЈА
ОСТОЈА
ПРЕДРАГ
РАДЕ
РАНКА
СТОЈАН
ТАДЕЈ
ТАМАРА
ТЕОДОР
ХЕЛЕНА
ЧЕДА
ЏОНИ.

РЕШЕЊЕ: остава, слепач, палате, анетит, вика, опнијат, иннази, ато, тарифа, онознак, нрт, опреме, трава, позе, варапач, варава, аватар, напанин.

РЕШЕЊЕ: горица.